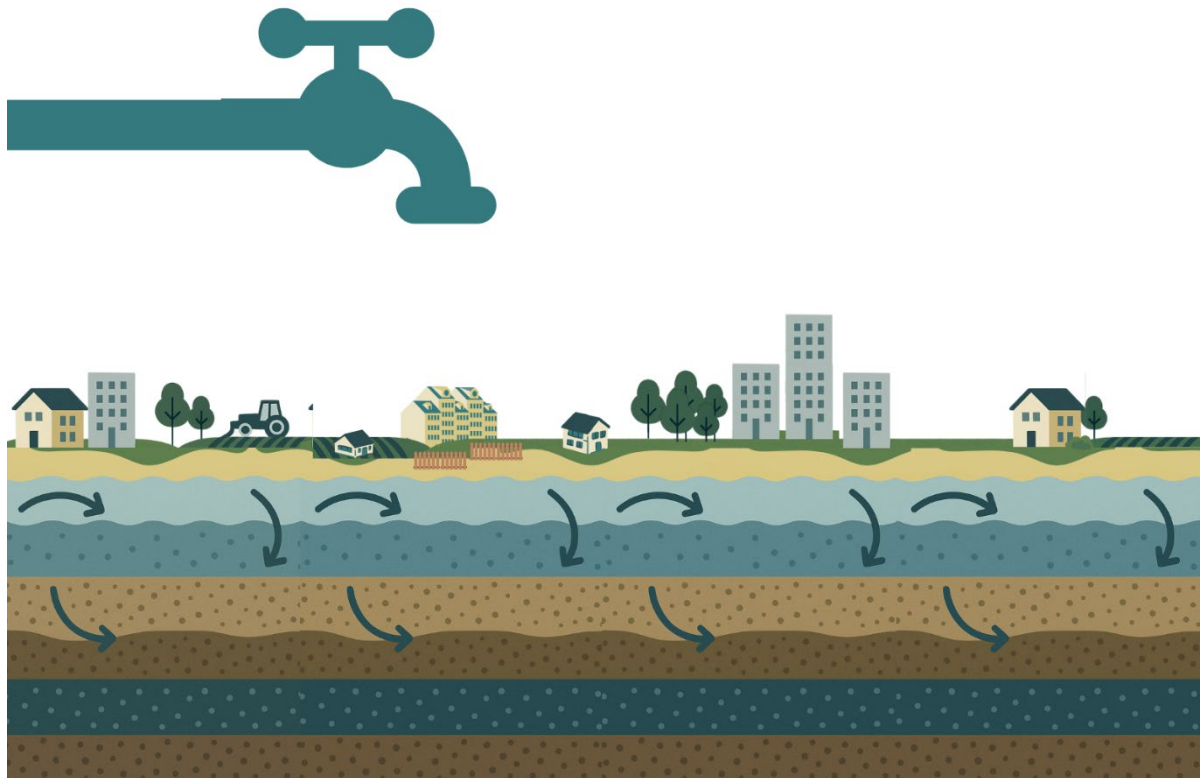

"Van Nationaal Rapport naar Lokale Realiteit: Een Analyse van Informatiestromen binnen het Drinkwaterbeleid in Nederland"

*Figuur 1: Titelpagina illustratie
Eigen ontwerp*

Fabio Di Giulio

Bachelor scriptie Geografie, Planologie en Milieu (GPM)
Faculteit der Managementwetenschappen, Radboud Universiteit
Nijmegen, Juni 2025

"Van Nationaal Rapport naar Lokale Realiteit: Een Analyse van Informatiestromen binnen het Drinkwaterbeleid in Nederland"

Fabio Di Giulio

Bachelor scriptie Geografie, Planologie en Milieu (GPM)
Faculteit der Managementwetenschappen, Radboud Universiteit
Nijmegen, Juni 2025

Begeleider: dr. S.A. Veenman (Sietske)

Tweede lezer: Prof. Dr. M.A. Wiering (Mark)

Student-nummer: S1046044

Woord aantal (excl. Inhoudsopgave, bronnenlijst & bijlages): 15.904 woorden

I Voorwoord

Voor jullie ligt mijn bachelorscriptie, geschreven ter afronding van de opleiding Geografie, Planologie en Milieu aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Deze scriptie fungeert als hekkensluiter van mijn bachelor en is tot stand gekomen na een intensief, leerzaam en persoonlijk proces.

De aanleiding voor dit onderzoek ontstond op 22 april 2023, tijdens een familiedag van onze studievereniging Mundus, waar hoogleraar Sander Meijerink opmerkte dat *“water(kwaliteit) weleens het nieuwe stikstofprobleem zou kunnen worden in Nederland”*. Deze uitspraak is me bijgebleven en inmiddels zien we vergelijkbare zinnen letterlijk als krantenkoppen verschijnen. Later, toen ik rond de jaarwisseling van 2023-2024 op zoek ging naar een onderwerp, stuitte ik op het RIVM-rapport *Waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030*. Dat rapport verbaasde mij: dat een land als Nederland serieuze drinkwaterrisico's kent, vond ik oprecht verrassend. Die verwondering is uiteindelijk de drijfveer geworden voor dit onderzoek.

Hoewel dit niet mijn eerste poging was om mijn bachelorscriptie af te ronden, is het wel de versie waar ik het meest trots op ben en waarvan ik ook het meest heb geleerd. Het was een zoektocht die begon met twijfel, frustratie en een hoop losse eindjes, maar die gaandeweg veranderde in iets samenhangends. In het begin had ik vaak de gedachte: *“dit gaat nergens heen”*. De angst dat alles wat ik verzamelde in mijn eerste document genaamd *“Fabio_Scriptie_Denkvolk”*, niet zou aansluiten op de rest van mijn scriptie, zat me soms flink in de weg. Pas halverwege het interviewproces vielen puzzelstukjes op hun plek en begon ik het vertrouwen te krijgen dat het goed zou komen.

Ik heb in dit proces veel gehad aan de mensen om me heen. Ik wil graag mijn begeleider dr. S.A. Veenman bedanken voor haar inhoudelijke begeleiding tijdens mijn schrijf- en onderzoeksproces, maar ook voor de veilige en open groepsdynamiek die zij wist te creëren tijdens de sessies. Ze wist het denkproces telkens net dat zetje te geven waardoor we verder konden. Elke vraag kon gesteld worden en een grapje kon gemaakt worden. Juist die ruimte om te zoeken, twijfelen en af te stemmen, hielp mij en ons als groep om uiteindelijk de losse eindjes aan elkaar te knopen en onze eigen stukken beter te maken. Daarnaast ben ik dankbaar voor iedereen die me in de opstartfase heeft geholpen, de gesprekken bij het KWR *Water Research Institute*, die hielpen om mijn onderzoek scherp te krijgen. Uiteraard wil ik ook alle betrokkenen bij Gemeente Nijmegen, Provincie Gelderland, Vitens en Waterschap Rivierenland hartelijk danken voor hun medewerking, tijd en openheid tijdens de interviews. Ik hoop dat zij de interviews net zo fijn hebben ervaren als ik.

Een speciaal woord van dank gaat uit naar mijn familie, zowel thuis voor de steun en hulp, als naar mijn tante Nicolette. *“Zitvlees”* werd bij ons hét sleutelwoord. De zowel mentale als fysieke eigenschap om te blijven zitten, door te zetten, ook als het pittig en nog veel is. Dank je wel voor alle steun, voor het aansporen, het meedenken, het nakijken en vooral voor de mondelinge schop onder de kont als het écht nodig was. Zonder jouw hulp was deze scriptie nooit geworden wat het nu is.

Tot slot hoop ik dat deze scriptie niet alleen bijdraagt aan mijn eigen ontwikkeling, maar ook inzichten oplevert over de werking van informatie-uitwisseling binnen het Nederlandse drinkwaterbeleid.

Nijmegen, juni 2025

Fabio Di Giulio

II Samenvatting

In een tijd waarin klimaatverandering, bevolkingsgroei en vervuiling van waterbronnen wereldwijd zorgen baren, blijkt ook Nederland niet immuun voor dreigende knelpunten in de drinkwatervoorziening. Ondanks een lange traditie van watermanagement en technologische vooruitgang, luiden recente rapporten, waaronder dat van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), de noodklok over de beschikbaarheid van schoon drinkwater richting 2030. Deze scriptie onderzoekt in dat licht hoe informatie over deze dreigende drinkwaterproblematiek zich verplaatst binnen het bestuurlijke systeem van Nederland: van nationale analyses en richtlijnen naar regionale percepties en lokale uitvoering.

Centraal in dit onderzoek staat de vraag hoe informatie- en communicatiestromen verlopen tussen bestuurslagen en actoren die verantwoordelijk zijn voor het drinkwaterbeleid in Nederland. Daarbij is onderzocht in hoeverre de bevindingen en aanbevelingen uit het RIVM-rapport Waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030 worden herkend, gedeeld en geïmplementeerd door bestuursorganen op provinciaal, gemeentelijk en operationeel niveau.

Om dit inzichtelijk te maken, is gebruikgemaakt van een kwalitatieve onderzoeksofzet. Enerzijds zijn relevante beleidsdocumenten en stukken geanalyseerd, waaronder het genoemde RIVM-rapport en andere relevante stukken. Anderzijds zijn er semigestructureerde interviews afgenomen met sleutelfiguren van de Provincie Gelderland, de Gemeente Nijmegen, drinkwaterbedrijf Vitens en Waterschap Rivierenland. Het theoretische kader voor dit onderzoek wordt gevormd door de Multi-Level Governance theorie, die beschrijft hoe beleidsvorming in moderne bestuursstelsels plaatsvindt via complexe interacties tussen verschillende bestuurslagen.

Uit de resultaten komt een beeld naar voren van een beleidsveld dat zich kenmerkt door gedeelde meningen, maar ook door versnippering van verantwoordelijkheden en uiteenlopende interpretaties van beleidsurgentie. Alle bevroegde actoren erkennen de noodzaak van maatregelen om toekomstige drinkwatertekorten te voorkomen. Zo beschouwen drinkwaterbedrijven zoals Vitens de operationele capaciteit in bepaalde regio's reeds als krap, vooral tijdens warme, droge zomers. Tegelijkertijd onderneemt de provincie Gelderland actieve stappen door drinkwaterreserveringsgebieden aan te wijzen en ruimtelijke kaders op te stellen ter bescherming van vitale waterbronnen. Ook de gemeente Nijmegen toont zich bewust van de uitdagingen, al is haar rol in de drinkwaterketen beperkter.

De informatie-uitwisseling tussen bestuurslagen verloopt in formele zin via rapportages, beleidsnota's en overlegstructuren, maar schiet vaak tekort in effectiviteit. Uit de interviews blijkt dat informele factoren, zoals institutionele cultuur, bestuursstijl en perceptie van mandaten, een grote rol spelen in de mate waarin informatie werkelijk wordt opgepakt en doorvertaald in beleid. Zo blijkt dat gemeenten als Nijmegen, hoewel zij lokaal opereren, soms onvoldoende betrokken worden in strategische besluitvorming omdat zij geen aandeelhouder zijn van hun regionale drinkwaterbedrijf. Daardoor ontstaat een asymmetrie in informatie en invloed.

De provincie Gelderland geeft aan dat het nationale beleid weliswaar richtinggevend is, maar dat de middelen waarmee het beleid uitgevoerd moet worden – zoals de procedures voor vergunningverlening en de ruimtelijke inpassing van drinkwaterreserveringsgebieden – in de praktijk vaak traag, ingewikkeld of onvoldoende afgestemd blijken op de urgentie van de problematiek. Tegelijkertijd ervaart Vitens dat de procedures voor uitbreiding van winningen of het ontwikkelen van alternatieve bronnen langdurig en bureaucratisch zijn, wat de flexibiliteit en veerkracht van de waterinfrastructuur beperkt. Ook het waterschap, hoewel formeel geen primaire actor in drinkwaterbeleid, onderstreept de indirecte impact van haar grond- en oppervlaktewaterbeheer op de kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwater en vice versa.

Wat deze scriptie duidelijk maakt, is dat het Nederlandse drinkwatersysteem functioneert binnen een multi-level governancestructuur die afhankelijk is van voortdurende samenwerking, afstemming en gezamenlijke probleemeigenaarschap. Wanneer die afstemming niet volledig plaatsvindt, ontstaat beleidsvertraging of fragmentatie, waardoor urgente nationale opgaven niet tijdig worden vertaald naar effectieve regionale maatregelen. Deze bevinding sluit aan bij bredere literatuur over Multi Level Governance systemen, waarin wordt gewaarschuwd voor de zogenaamde coördinatiedilemma's: hoe meer actoren betrokken zijn bij besluitvorming, des te groter de kans op vertraging, dubbelingen of mismatches.

Toch liggen er ook kansen. Alle betrokken actoren gaven tijdens de interviews suggesties voor verbetering. Genoemd worden onder meer het verkorten van vergunningprocedures indien mogelijk, het institutionaliseren van regionale overlegtafels met vaste partners, het verbeteren van de informatiedeling, en het versterken van de betrokkenheid van gemeenten bij strategische besluitvorming. Ook wordt gepleit voor meer nadruk op adaptief beleid en 'learning by doing', waarbij beleid niet vaststaat maar zich ontwikkelt op basis van monitoring en feedback. Deze benadering sluit aan bij de experimentele karakteristieken van Multi Level Governance.

Als geheel laat dit onderzoek zien dat het Nederlandse drinkwaterbeleid zich in een overgangsfase bevindt. De vanzelfsprekendheid van voldoende en schoon drinkwater maakt plaats voor een realiteit waarin structurele keuzes nodig zijn. Daarbij blijkt dat niet alleen de technische of ecologische componenten van belang zijn, maar juist ook de bestuurlijke dynamiek. Effectief waterbeleid vereist niet alleen goede modellen en voorspellingen, maar ook politieke wil, gedeelde verantwoordelijkheid en bovenal: vertrouwen tussen bestuurslagen.

Deze scriptie levert daarmee niet alleen een bijdrage aan het academische debat over Multi Level Governance en watergovernance, maar biedt ook praktische inzichten voor beleidsmakers. Het toont aan dat de grootste uitdaging in de watertransitie niet altijd ligt in wat we weten, maar in wat we samen ermee doen.

III Inhoudsopgave

I Voorwoord	3
II Samenvatting.....	4
III Inhoudsopgave	6
1.1 Introductie.....	8
1.2 Relevantie.....	9
1.2.1 Maatschappelijke relevantie.....	9
1.2.2 Wetenschappelijke relevantie	10
1.3 Projectkader.....	11
1.3.1 Probleemschets	11
1.3.2 Drinkwaterproblematiek: knelpunten en mogelijke oplossingen.....	11
1.4 Vraagstelling.....	12
1.4.1 Hoofdvraag	12
1.4.2 Deelvragen	12
2. Literatuur & Theoretisch kader	13
2.1 (Grijze) Literatuur.....	13
2.2 Theoretisch kader	15
2.2.1 Inleiding op het theoretisch kader	15
2.2.2 Wat is Multi-Level Governance?	15
2.2.3 Multi-Level Governance als analytisch kader voor dit onderzoek	17
2.2.4 Kritiek op Multi-Level Governance en afbakening theoretisch kader.....	18
2.3 Conceptueel model.....	19
3. Methodologie.....	21
3.1 Onderzoeksstrategie	21
3.2 Proces van dataverzameling	22
3.2.1 Analyse van beleidsdocumenten.....	22
3.2.2 Semigestructureerd interviews	23
3.3 Analysemethode.....	23
3.4 Ethische overwegingen.....	24
4. Resultaten & Analyse	26
4.1 De Polity-dimensie – Structuur en actoren.....	26
4.2 De Policy-dimensie - Informatiedynamiek.....	30
4.3 de Politics-dimensie – Perceptie en uitdagingen.....	35

5. Conclusie	40
5.1 Conclusie.....	40
5.2 Discussie & Aanbevelingen	43
5.3 Reflectie	46
6. Bronnenlijst	47
7. Bijlagen	55
Bijlage 1 InterviewGids:	55

1.1 Introductie

Op mondiaal niveau is het voorzien in schoon drinkwater een urgent probleem. Schoon drinkwater is een eerste levensbehoefte van de mens ("Scientific Opinion On Dietary Reference Values For Water", 2010). Uit rapportages van de Verenigde Naties blijkt dat miljarden mensen geen toegang hebben tot veilig drinkwater (Verenigde Naties, 2015). Zaken zoals bijvoorbeeld klimaatverandering, bevolkingsgroei, oneerlijke verdeling en vervuiling maken dat dit probleem zal toenemen als er geen passende oplossingen worden gevonden. De gevolgen van drinkwatertekorten zijn op wereldniveau van Afrika tot Azië tot midden- en zuid Amerika (Lammerse, 2024) nu al zichtbaar en immens. Denk aan ziekten, ontheemding, conflicten over waterbronnen, minder landbouw en minder voedsel.

Ook in Nederland zijn er zorgen over de toekomstige drinkwaterbeschikbaarheid. Volgens het RIVM en verschillende drinkwaterbedrijven dreigen er structurele knelpunten in de waterbeschikbaarheid rond 2030 (van Leerdam et al., 2023; Drinkwater: Wat Doet het RIVM, 2025).

Met dit onderzoek wordt beoogd om meer inzicht te krijgen in de beleidsvorming en informatiedynamiek rondom het Nederlandse drinkwaterbeleid. Een inzicht dat hopelijk een bijdrage kan leveren aan - zo nodig - het optimaliseren van het drinkwaterbeleid in Nederland.

1.2 Relevantie

1.2.1 Maatschappelijke relevantie

De druk op de drinkwatervoorziening in Nederland neemt toe door klimaatverandering, bevolkingsgroei en vervuiling. In 2030 dreigen volgens het RIVM structurele knelpunten in de beschikbaarheid van schoon drinkwater (van Leerdam et al., 2023). Dit heeft directe gevolgen voor burgers, bedrijven, en overheden. Beleidsmakers op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau moeten samen zorgen voor een robuuste en toekomstbestendige aanpak.

Provincies zoals Provincie Gelderland hebben hiervoor drinkwaterreserveringsgebieden aangewezen, terwijl gemeenten zoals Gemeente Nijmegen via ruimtelijke ordening en infrastructuur bijdragen aan duurzaam waterbeheer (Provincie Gelderland, z.d.; Waterbewust, z.d.). Drinkwaterbedrijven zoals Vitens zijn verantwoordelijk voor het 24/7 aanleveren van schoon drinkwater aan huishoudens in Nederland en formuleren in het verlengde van hun ambities strategische doelen zoals: voldoende en schone bronnen en betrouwbaar drinkwater (Roozendaal, 2025).

Waterschappen zijn verantwoordelijk voor het beheer van o.a. het oppervlaktewater in Nederland. De productie van drinkwater kan effect hebben op het oppervlaktewater en daarmee raakt drinkwaterbeleid ook het terrein van de waterschappen (Unie van Waterschappen, 2022). Verschillende actoren hebben dus een rol en dragen verantwoording inzake voldoende en veilig drinkwater. Daarnaast opereren actoren ook op verschillende niveaus. Om te voorkomen dat actoren langs elkaar heen werken of zelfs elkaar ongewild tegenwerken, of om te voorkomen dat beleid, uitvoering en toezicht niet zijn afgestemd op elkaar, is het van belang dat er effectieve en efficiënte afstemming plaatsvindt tussen actoren en tussen de verschillende bestuurslagen.

De verwachting is dat dit onderzoek een bijdrage zal leveren aan het maatschappelijk belang door het inzichtelijk en transparant maken van de informatie- en communicatiestructuren, waardoor eventuele lacunes of sterke punten in de samenwerking zichtbaar worden en de mogelijkheid ontstaat om zaken te verbeteren of te borgen. Dit zou er dus toe moeten leiden dat beleidsmakers op nationaal en provinciaal niveau met zekerheid weten dat hun kaders en richtlijnen die van invloed zijn op de drinkwaterbeschikbaarheid bekend zijn bij de uitvoerende bestuurslagen en ook daadwerkelijk worden opgevolgd.

Daarnaast is het ook voor maatschappelijke belanghebbenden zoals burgers en belangenorganisaties relevant om te begrijpen waar besluitvorming stopt of juist goed werkt. En zouden de uitvoerende bestuurslagen de zekerheid moeten voelen dat zij tijdig en goed worden geïnformeerd en betrokken.

Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat drinkwaterbedrijven zoals Vitens zich gesteund weten door een centrale overheid die knopen doorhakt daar waar verschillende belangen spelen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan burgers die wel hun zwembadje willen vullen, of waterschappen die bij voorkeur niet gericht zijn op oplossingen buiten hun regio. Of dat gemeenten meer inzicht krijgen in de concrete doelstellingen van provincies en daardoor proactief kunnen acteren met oog op het vaststellen van provinciale regels en kaders en in het verlengde hiervan de duur van het proces van vergunningsverleningen kunnen beïnvloeden, i.c. verkorten. Of dat burgers de verantwoordelijkheid voelen en nemen inzake drinkwatergebruik.

Door de interacties tussen bestuurslagen in kaart te brengen, draagt dit onderzoek bij aan transparantere governance en effectievere beleidsimplementatie, cruciaal in een tijd waarin de druk op de drinkwatervoorziening toeneemt (van Leerdam et al., 2023).

1.2.2 Wetenschappelijke relevantie

De beschikbaarheid van schoon drinkwater staat in Nederland onder toenemende druk (van Leerdam et al., 2023; KWR, 2024; Jones et al., 2024). Hoewel er veel beleid wordt ontwikkeld op nationaal niveau, zoals de Beleidsnota Drinkwater (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2021a) en Europese kaders zoals de Kaderrichtlijn Water (Het Europees Parlement en de raad van de Europese Unie, 2000), ontbreekt in de wetenschappelijke literatuur een systematische van de bestuurlijke doorwerking hiervan naar lagere bestuursniveaus. Dit geldt met name voor de vertaling van strategische kennis en beleidsrichtlijnen van instanties zoals het RIVM naar uitvoerende actoren zoals gemeenten, provincies en drinkwaterbedrijven.

Eerdere studies over Multi-Level Governance in de Nederlandse context (Hooghe & Marks, 2001; Pahl-Wostl, 2009; Huitema et al., 2009) gaan zelden in op de specifieke context van drinkwater, terwijl watergovernance wereldwijd juist als typisch voorbeeld van Multi-level complexiteit wordt gezien (Pahl-Wostl, 2015; Ostrom, 2011; Termeer et al., 2011). In Nederland ligt de nadruk in de literatuur vooral op juridische instrumenten (Needham, 2016), technische parameters (Kloosterman & Van Der Hoek, 2020), of ecologische analyses (Van Loon, 2023), maar nauwelijks op bestuurlijke informatieoverdracht en coördinatie in de drinkwaterketen.

Dit onderzoek levert een inhoudelijke bijdrage aan de toepassing van Multi-Level Governance theorie binnen het domein van waterbeleid. Waar de literatuur over Multi Level Governance vaak blijft steken in abstracte classificaties (bijv. Type I en II, Hooghe & Marks, 2003), biedt dit onderzoek een empirisch voorbeeld van hoe deze theoretische categorieën in de Nederlandse drinkwaterbeleid uitwerken. Daarmee sluit dit onderzoek aan bij oproepen van onder andere Piattoni (2009) om Multi Level Governance te bestuderen als proces van interdependentie, waarbij niet alleen structuren, maar ook informatie, mandaten en percepties dynamisch worden uitgewisseld. Door informatiefriecties tussen actoren op te sporen, draagt dit onderzoek bij aan inzicht in waar coördinatie stopt en wat dit betekent voor beleidsimplementatie.

Daarnaast draagt dit onderzoek methodologisch bij aan het zicht krijgen op beleidsdoorwerking tussen verschillende bestuurslagen, door beleidsinhoud en actorenperspectieven systematisch naast elkaar te plaatsen. Door documentanalyse te combineren met semigestructureerde interviews worden verschillen in probleemdefiniëring, beleidsurgentie en interpretatie zichtbaar tussen bestuurslagen. Daarmee volgt dit onderzoek inzichten van interpretatief beleidsonderzoek (Yanow, 2000). Juist in domeinen als water, waar verschillende bestuurslagen op elkaar aangewezen zijn, is inzicht in perceptieverschillen en communicatiestromen essentieel voor effectieve samenwerking (Cash et al., 2003).

Hiermee levert dit onderzoek relevante kennis voor zowel academici als beleidsmakers die zich bezighouden met de implementatie van drinkwaterbeleid in een complex, gelaagd bestuurssysteem.

1.3 Projectkader

1.3.1 Probleemschets

De drie belangrijkste oorzaken van de druk op de beschikbaarheid van schoon drinkwater in Nederland zijn: klimaatverandering, toenemende vraag en verslechterende waterkwaliteit (van Leerdam et al., 2023).

Door klimaatverandering ontstaan er langere periodes van droogte en hogere temperaturen met als gevolg een stijgend piekverbruik (Van Loon, 2023). Tegelijkertijd blijft de aanvulling van grondwater achter, waardoor in regio's zoals Gelderland-Zuid al 92% van de duurzaam inzetbare capaciteit benut wordt (van Leerdam et al., 2023).

Door bevolkingsgroei, economische ontwikkeling en veranderende leefgewoonten neemt de vraag naar drinkwater toe. Na een aanvankelijke daling stijgt sinds 2015 het drinkwatergebruik opnieuw. En alleen al in de regio Arnhem-Nijmegen staan 100.000 extra woningen gepland vóór 2040 (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2021; Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) et al., 2022; Ovink et al., 2018).

Daarnaast verslechtert de waterkwaliteit door verontreiniging met medicijnresten, bestrijdingsmiddelen en industriële lozingen, wat de zuivering complexer en duurder maakt (Jones et al., 2024).

1.3.2 Drinkwaterproblematiek: knelpunten en mogelijke oplossingen

Hoewel de juridische en beleidsmatige structuur van het Nederlandse drinkwatersysteem op papier helder is ingericht, blijken er in de praktijk toch knelpunten te zijn.

De volgende knelpunten zijn relevant om te benoemen in het kader van dit onderzoek.

Een van de knelpunten betreft de toenemende vertraging in de vergunningverlening voor grondwateronttrekking. De complexiteit van deze vergunningverlening wordt mede veroorzaakt door ruimtelijke ordening en regelgeving, zoals de noodzaak om Natura 2000-doelen en andere ecologische belangen te waarborgen. Zo blijkt dat vergunningen niet volledig benut mogen worden of worden afgewezen vanwege afspraken over natuurherstel of gebrek aan draagvlak bij andere gebiedspartijen met tegenstrijdige belangen, zoals landbouw of recreatie (van Leerdam et al., 2023).

Een ander knelpunt is het gebrek aan integrale gebiedsgerichte aanpak waarbij waterbeheer los wordt gezien van bijvoorbeeld ruimtelijke ordening (Dijksma & Nationale klimaatadaptatiestrategie, 2016) en waterbedrijven zoals Vitens in een belangenconflict belanden tussen woningbouw versus drinkwaterreserveringsgebieden of winningsgebieden.

Drinkwaterbedrijven ervaren daarnaast de te krappe investeringsruimte als een (toekomstig) knelpunt gezien de opgaves waar ze de komende jaren voor staan, zoals het investeren in nieuwe winningen, de uitbreiding van zuiveringen, en onderhouden van het distributienetwerk.

Naast concrete oplossingsrichtingen voor de toekomstige drinkwaterproblematiek, zoals bewust watergebruik of het gebruik van alternatieve bronnen (anders dan (zoet) grond- of oppervlaktewater), zoals bijvoorbeeld oevergrondwaterwinningen waarvan Vitens momenteel de mogelijkheden onderzoekt, wordt door het RIVM het versterken van de onderlinge dialoog en afstemming als belangrijke oplossingsrichting genoemd (van Leerdam et al., 2023).

1.4 Vraagstelling

1.4.1 Hoofdvraag

Binnen de governance van waterbeheer zijn verschillende bestuurslagen, namelijk nationaal, provinciaal, gemeentelijk en operationeel, die vanuit hun eigen taak en verantwoording de in het RIVM geschetste uitdagingen interpreteren en aanpakken.

De Multi-Level Governance theorie biedt hierbij een geschikt kader om te onderzoeken hoe de aanpak van de drinkwaterproblematiek tussen deze niveaus plaatsvindt.

Dit onderzoek richt zich specifiek op de Provincie Gelderland als grootste provincie van Nederland (Home - Gelderse Gebiedsagenda, z.d.), op Vitens als grootste drinkwaterleverancier in Nederland (Vitens, z.d.-b) en op de regio Nijmegen omdat deze regio zijn eigen groot drinkwaterwingebied heeft (Vitens, z.d.-a).

De centrale onderzoeksvraag waar dit onderzoek zich op richt, luidt:

Hoe verlopen de informatie- en communicatiestromen tussen bestuurslagen en actoren die verantwoording dragen inzake het drinkwaterbeleid in Nederland?

Deze beschrijvende onderzoeksvraag is erop gericht om inzicht te krijgen in de huidige situatie rondom de informatiestromen binnen het Nederlandse drinkwaterbeleid. Door deze structuur en praktijk in kaart te brengen, kunnen mogelijke knelpunten en kansen voor verbetering worden geïdentificeerd.

1.4.2 Deelvragen

Structuur en actoren:

Deelvraag 1 en 2: Welke bestuurslagen en actoren zijn betrokken bij de governance van drinkwater in Nederland en wat doen zij om de drinkwaterbeschikbaarheid in Nederland te waarborgen?

Informatiedynamiek:

Deelvraag 3: Op welke manier werken actoren met elkaar samen (oftewel hoe verlopen informatie- en communicatiestromen?)

Kennis en perceptie:

Deelvraag 4: In hoeverre zijn actoren op de hoogte van de problematiek en oplossingsrichtingen zoals geschetst in het RIVM-rapport en in hoeverre omarmen zij dit rapport?

Lacunes en sterke punten:

Deelvraag 5: Waar zien actoren uitdagingen, lacunes of sterke punten inzake de geschetste drinkwaterproblematiek?

Reflectie op governance:

Deelvraag 6: Wat zegt het geheel over de effectiviteit van multi-level governance in het Nederlandse drinkwatersysteem?

2. Literatuur & Theoretisch kader

In dit hoofdstuk worden de ondersteunende literatuur, theorie en het conceptueel model van dit onderzoek besproken. Paragraaf 2.1 behandelt de relevante literatuur en beleidscontext rond de Nederlandse drinkwatervoorziening. Daarna volgt in 2.2 het theoretisch kader en in 2.3 de visuele en inhoudelijke uitwerking van het conceptueel model.

2.1 (Grijze) Literatuur

Hoewel het maatschappelijke belang van drinkwaterbeschikbaarheid breed wordt erkend en beleidsmatig stevig is verankerd in nationale en Europese kaders, blijkt de wetenschappelijke literatuur over dit onderwerp opvallend schaars.

Systematische literatuurzoekingen via wetenschappelijke databases zoals Google Scholar, RuQuest en Web of Science (zoektermen: "drinking water policy", "multi-level governance", "Drinking water implementation Netherlands", "policy translation water") tonen aan dat de nadruk in bestaand onderzoek vaak ligt op technische aspecten van drinkwaterkwaliteit, infrastructuur en wet- en regelgeving en ecologische analyses. Beleidsstukken zoals de Europese Kaderrichtlijn Water (Het Europees Parlement en de raad van de Europese Unie, 2000), de Nationale Adaptatiestrategie (Dijksma & Nationale klimaatadaptatiestrategie, 2016) en rapportages van het RIVM bevatten uitgebreide informatie over normen, risico's en oplossingsrichtingen, maar gaan zelden in op de daadwerkelijke bestuurlijke doorwerking ervan. Systematisch wetenschappelijk onderzoek naar de governance omtrent drinkwaterbeleid ontbreekt.

De meeste publicaties over drinkwater in Nederland bevinden zich in het domein van de zogenoemde grijze literatuur. Deze documenten zijn informatief en beleidsrelevant, maar bevatten zelden theoretisch onderbouwde reflecties op aspecten zoals beleidsdoorwerking, samenwerking tussen bestuurslagen of het functioneren van informatieketens. Veelal gaat het om knelpuntenanalyses zonder diepgaande evaluatie van de onderliggende bestuursstructuren en communicatieprocessen bijv. van Leerdam et al. (2023) en KWR (2024).

Voorbeelden van bestudeerde grijze literatuur zijn:

- ✓ Kaderrichtlijn Water (Het Europees Parlement en de raad van de Europese Unie, 2000), waarin opgenomen de Europese richtlijnen inzake waterkwaliteit. Relevantie voor dit onderzoek: achtergrondinformatie.
- ✓ Beleidsnota Drinkwater 2021-2026 (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2021). Betreft overheidsbeleid inzake drinkwater voor de periode 2021-2026. Relevant met oog op deelvragen.
- ✓ de Implementatie en Uitvoeringsagenda (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2021a). De agenda waarin het Rijk, samen met medeoverheden, drinkwaterbedrijven en belanghebbenden, een aanpak voor zuinig en bewust drinkwatergebruik ontwikkelt. Relevant met oog op deelvragen.
- ✓ Kamerbrief 'Water en Bodem sturend' (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2022). Bevat maatregel om te komen tot landelijk plan van aanpak voor drinkwaterbesparing. Relevantie: achtergrondinformatie

- ✓ Rapport waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030 (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2023).
- ✓ Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing (Ministerie Infrastructuur en Waterstaat, 2024). Richt zich op besparing van water bij huishoudens, nieuwbouw en renovaties, en zakelijke gebruikers. Relevantie: achtergrondinformatie en met het oog op deelvragen.
- ✓ Deltaplan Zoetwater 2022-2027 (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2021b). Betreft de beschikbaarheid van zoetwater in het algemeen. Relevantie: achtergrondinformatie.
- ✓ Koers en routeplan grondwater (Waterschap Rivierenland Algemeen Bestuur, 2023). Betreft de koers en strategie voor beheer van grondwater in de komende jaren. Relevantie: achtergrondinfo en met het oog op deelvragen.
- ✓ Actieprogramma beschikbaarheid Drinkwaterbronnen 2023-2030 (Interprovinciaal Overleg et al., 2025). Betreft: Reactie op dreigend drinkwatertekort zoals gesignaleerd in kamerbrief van april 2023. Relevant met het oog op deelvragen.
- ✓ Routekaart Adaptieve strategie (Routekaart ASD Gld 10 April 2024, 2024). De routekaart geeft inzicht in de programmering van de verschillende drinkwaterbronnen. Relevantie met het oog op deelvragen en als achtergrondinformatie.
- ✓ Nationale Omgevingsvisie (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2020). Betreft een langetermijnvisie van de Nederlandse overheid op de inrichting en ontwikkeling van de fysieke leefomgeving in Nederland. De NOVI is een uitwerking van de Omgevingswet en beschrijft hoe Nederland zich wil ontwikkelen op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, energie en klimaatadaptatie. Relevantie: achtergrondinformatie.
- ✓ Omgevingsvisie Gaaf Gelderland (Provinciale Staten, 2018). Hierin schetst de Provincie Gelderland haar beeld op de toekomst inzake de regionale uitdagingen (energievraagstuk, klimaatverandering, uitputting van grondstoffen, kwetsbare biodiversiteit, verdere verstedelijking in combinatie met krimp, toenemende mobiliteit op de weg en in de lucht, digitalisering, internationalisering). Relevantie: achtergrondinformatie en met het oog op deelvragen
- ✓ Regionaal waterprogramma 2021-2027 Water stuurt (Provincie Gelderland, 2021). Beschrijft hoe de provincie Gelderland de komende jaren aan de slag gaat met waterbeheer. Relevant met het oog op deelvragen.

Studies over governance binnen de Nederlandse watersector (Pahl-Wostl, 2009) signaleren als lacune dat drinkwater governancevraagstukken niet onderzocht zijn (Huitema et al., 2009). Bij andere thema's, zoals natuurbeleid, zien we wél voorbeelden van onderzoeken waarin de toepassing van Multi Level Governance en beleidsdoorwerking in de praktijk zijn bestudeerd. Zo laat het onderzoek van van den Berg et al. (2023) zien dat, om te kunnen opereren als één overheid in gebiedsprocessen, een gedeeld toekomstbeeld noodzakelijk is en dat het creëren van synergie (effectief beleid en vertrouwen) tussen top-down en bottom-up proactief en bewust heen en weer werken vergt tussen de twee processen.

De academische literatuur over governance in het waterdomein richt zich in Nederland bovendien vaak op andere thema's dan drinkwater, zoals overstromingsmanagement, waterschap democratie of Europese richtlijnen voor oppervlaktewaterkwaliteit (Huitema et al., 2009; Pahl-Wostl, 2009). Daarbinnen is wel aandacht voor samenwerking en adaptief bestuur, maar niet specifiek voor hoe informatiestromen en beleidsrichtlijnen zich verhouden tot de dagelijkse praktijk van drinkwaterbedrijven en provinciale, gemeentelijke of andere bestuurlijke actoren.

Dit onderzoek beoogt deze lacune te verkleinen door een analyse te maken van hoe informatiestromen tussen nationale, provinciale, gemeentelijke en operationele actoren verlopen. Daarmee positioneert dit onderzoek zich expliciet binnen een wetenschappelijk onderbelicht veld en levert het een bijdrage aan zowel de bestuurskundige literatuur als aan de maatschappelijke discussie over toekomstbestendig waterbeheer.

2.2 Theoretisch kader

2.2.1 Inleiding op het theoretisch kader

In dit onderzoek wordt de Multi-Level Governance theorie gebruikt om te analyseren hoe nationale beleidsuitgangspunten rond drinkwater zich vertalen naar de regionale en lokale praktijk. De aanleiding hiervoor ligt in de constatering dat het Nederlandse drinkwatersysteem wordt gekenmerkt door bestuurlijke gelaagdheid: beleid wordt niet uitsluitend centraal vastgesteld en uitgevoerd, maar komt tot stand in interactie tussen actoren op meerdere bestuurslagen. Denk hierbij aan het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het RIVM op nationaal niveau, provincies zoals Gelderland die verantwoordelijk zijn voor vergunningverlening en reserveringsgebieden, gemeenten die via ruimtelijke ordening invloed uitoefenen op beschikbaarheid, en operationele actoren zoals drinkwaterbedrijven en waterschappen die belast zijn met uitvoering.

De toepassing van Multi Level Governance is relevant omdat deze theorie expliciet oog heeft voor de bestuurlijke verwevenheid van actoren in domeinen waar bevoegdheden niet eenduidig zijn toe te wijzen. In het geval van het drinkwaterbeleid, waar landelijke strategiedocumenten zoals het RIVM-rapport 'Waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030' (van Leerdam et al., 2023) richting geven aan toekomstig beleid, is het cruciaal om te onderzoeken hoe deze richtlijnen landen op regionaal en lokaal niveau. Multi Level Governance biedt daarvoor een geschikt analysekader, omdat het uitgaat van wederzijdse afhankelijkheid, gedeelde beleidsverantwoordelijkheden en netwerkachtige besluitvorming (Hooghe & Marks, 2001; Piattoni, 2009).

2.2.2 Wat is Multi-Level Governance?

Multi Level Governance werd in de jaren negentig ontwikkeld door Hooghe en Marks (2001) in het kader van Europese integratieprocessen, waarbij nationale staten bevoegdheden gingen delen met zowel supranationale (bijv. EU) als sub nationale overheden (bijv. regio's en gemeenten). De kern van de theorie is dat governance in moderne staten niet langer top-down en hiërarchisch is georganiseerd, maar plaatsvindt in netwerken van wederzijds afhankelijke actoren verspreid over meerdere bestuurslagen (Hooghe & Marks, 2001).

Vroeger bestond het ideale bestuursstelsel uit jurisdicties op een beperkt aantal hiërarchische overheidsniveaus (nationaal, regionaal en lokaal) zonder enige overlapping in taken. Dit wordt ook wel aangeduid als de "klassiek-modernistische" benadering van institutioneel ontwerp (Hajer, 2003). In een dergelijk model worden taken strikt verdeeld over lagen en actoren, met duidelijke gezagslijnen en beperkte interactie tussen bestuurslagen. In tegenstelling tot traditionele staatsmodellen, waarin centrale overheden de dominante rol spelen in beleidsvorming en implementatie, beschrijft het concept van Multi-Level Governance een systeem waarin macht en bevoegdheden verspreid zijn over meerdere niveaus. Besluitvorming ontstaat daarin via

voortdurende interactie, onderhandeling en afstemming tussen actoren met eigen bevoegdheden, belangen en perspectieven (Hooghe & Marks, 2001).

Een dergelijk 'top-down' bestuursmodel wordt inmiddels als onhaalbaar, inefficiënt en niet langer passend gezien bij de complexiteit van hedendaagse maatschappelijke uitdagingen. (Hooghe & Marks, 2003). In plaats daarvan is er een systeem ontstaan met een meer diffuse onderliggende orde, een gelaagde en dynamische verdeling van bevoegdheden, en een complexer geheel van bestuurlijke verhoudingen (McGinnis, 1999; Hajer, 2003).

Binnen de theorie onderscheiden Hooghe en Marks (2003) twee vormen van Multi Level Governance:

- **Type I Multi Level Governance** verwijst naar formele en stabiele bestuurslagen (zoals nationale staten, provincies, gemeenten) met heldere, afgebakende bevoegdheden.
- **Type II Multi Level Governance** daarentegen verwijst naar meer flexibele, thematische en vaak tijdelijke governancevormen die rondom specifieke beleidsdomeinen ontstaan, zoals interbestuurlijke programma's of netwerkverbanden. Deze structuren zijn vaak probleemgericht, functioneel afgebakend en cross-sectoraal georganiseerd (Hooghe & Marks, 2003).

Beide vormen bestaan naast elkaar in de praktijk. In het Nederlandse drinkwaterbeleid zien we bijvoorbeeld dat de formele bevoegdheden (vergunningverlening, handhaving, beleidsformulering) vallen onder Type I-structuren zoals provincies, het Rijk en gemeenten. Tegelijkertijd ontstaan er ook Type II-vormen, zoals samenwerkingsprogramma's waarin actoren uit verschillende lagen en sectoren samenwerken aan gedeelde doelen.

Piattoni (2009) verdiept het concept van Multi-Level Governance door het niet enkel te beschrijven als een bestuurlijke structuur met verschillende niveaus, maar als een analytisch kader dat uit drie onderling verweven dimensies bestaat: *polity*, *policy* en *politics*.

Polity – De institutionele dimensie

De *polity*-dimensie richt zich op de institutionele inrichting en legitimiteit van het Multi Level Governance systeem. Het gaat hier om de formele structuren, bevoegdheden en verdelingen van verantwoordelijkheden tussen bestuurslagen. Piattoni maakt hierbij onderscheid tussen twee subdimensies:

- De **ruimtelijke dimensie**, die kijkt naar territoriale bevoegdheden over afgebakende geografische gebieden.
- De **relationele dimensie**, die aandacht geeft aan de wederzijdse afhankelijkheid van actoren, hun institutionele relaties en de manier waarop legitimiteit wordt gedeeld of geclaimd.

Policy – De beleidsvormingsdimensie

De *policy*-dimensie richt zich op de manier waarop beleid tot stand komt in een multi level context. Beleidsvorming vindt hier plaats via onderhandeling, coördinatie en samenwerking tussen actoren op verschillende bestuurslagen. In tegenstelling tot traditionele modellen waarin beleid top-down wordt opgelegd, ontstaat beleid binnen Multi Level Governance door netwerkinteracties, waarbij formeel onafhankelijke actoren functioneel afhankelijk zijn van elkaar.

Deze dimensie analyseert beleidsprocessen als iteratief en gedeeld, in plaats van lineair en hiërarchisch.

Politics – De mobilisatiedimensie

De *politics*-dimensie heeft betrekking op de vraag waar en door wie politieke invloed wordt uitgeoefend. Piattoni benadrukt dat binnen Multi Level Governance politieke mobilisatie niet langer exclusief plaatsvindt binnen nationale parlementen of overheden. In plaats daarvan kunnen burgers, belangengroepen, sub nationale overheden en andere maatschappelijke actoren zich op verschillende niveaus politiek organiseren en invloed uitoefenen. Deze dimensie richt zich op strategieën van belangenbehartiging, machtsverspreiding en de wijze waarop actoren toegang tot besluitvorming trachten te verkrijgen.

Samen vormen deze drie dimensies een analytisch raamwerk waarmee governance niet alleen als een organisatorisch gegeven, maar als een dynamisch en gelaagd proces kan worden onderzocht.

2.2.3 Multi-Level Governance als analytisch kader voor dit onderzoek

De Multi-Level Governance theorie wordt in dit onderzoek niet alleen gehanteerd als beschrijvend model, maar als een analytisch kader waarmee de werking van het Nederlandse drinkwaterbeleid systematisch kan worden onderzocht. De drie dimensies die Piattoni (2009) onderscheidt, *policy*, *politics* en *polity*, bieden een inhoudelijke structuur om te analyseren hoe beleid, informatie en verantwoordelijkheid verdeeld zijn over bestuurslagen, en hoe dit doorwerkt in de praktijk.

Zo helpt de beleidsvormingsdimensie (*policy*) bij het analyseren van hoe nationaal beleid – zoals het RIVM-rapport Waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030 – wordt geïnterpreteerd, vertaald en geïmplementeerd door provincies, gemeenten, drinkwaterbedrijven en waterschappen. De politieke mobilisatiedimensie (*politics*) biedt handvatten om te begrijpen hoe actoren met verschillende belangen, mandaten en verantwoordelijkheden invloed proberen uit te oefenen binnen het beleidsnetwerk. In dit onderzoek betekent dat aandacht voor hoe partijen zoals Vitens, Provincie Gelderland en de gemeente Nijmegen hun rol strategisch positioneren in het debat over waterbeschikbaarheid. Tot slot maakt de institutionele dimensie (*polity*) het mogelijk om na te gaan in hoeverre bestuurslagen elkaar erkennen als legitieme gesprekspartners, of er verschillen bestaan in urgentiebeleving, en hoe gedeeld eigenaarschap en afstemming tot stand komen of juist uitblijven.

Piattoni's drie dimensies vormen daarmee niet alleen een beschrijvend kader, maar een inhoudelijke onderlegger voor de analyse van communicatie- en informatiestromen binnen het Nederlandse drinkwatersysteem. Het stelt dit onderzoek in staat om verder te kijken dan de formele taakverdeling en te analyseren hoe actoren zich daadwerkelijk tot elkaar verhouden binnen een complex governanceveld, waarin kennis, percepties en strategisch handelen centraal staan.

Om deze theorie concreet toepasbaar te maken in dit onderzoek, worden bij de resultaten en analyse de drie Multi Level Governance dimensies van Piattoni gekoppeld aan de deelvragen 1 t/m 5 van deze studie.

Deelvraag 6 (“Wat zegt het geheel over de effectiviteit van Multi-Level Governance in het Nederlandse drinkwatersysteem?”) is een integrale reflectie op de werking van Multi Level

Governance als geheel. Deze vraag brengt de inzichten uit alle drie dimensies samen en komt terug in de conclusie van dit onderzoek.

Door deze structuur wordt de Multi Level Governance theorie van Piattoni niet alleen een lens om de casus te begrijpen, maar een analytisch instrument dat helpt om systematisch, gelaagd en kritisch inzicht te verkrijgen in de dynamiek van drinkwatergovernance in Nederland.

2.2.4 Kritiek op Multi-Level Governance en afbakening theoretisch kader

Hoewel de Multi-Level Governance-theorie in de afgelopen decennia breed is toegepast binnen de bestuurskunde en beleidsanalyse, blijft de theorie niet zonder kritiek. Een veelgenoemde kanttekening is dat Multi Level Governance in de praktijk vaak conceptueel breed en vaag wordt gebruikt (Treib et al., 2007). De term wordt toegepast op uiteenlopende contexten – van Europese integratie tot lokaal milieubeleid – waardoor het risico bestaat dat het concept een containerbegrip wordt zonder scherpe analytische afbakening.

Daarbij is Multi Level Governance deels normatief van aard: de theorie suggereert impliciet dat samenwerking tussen bestuurslagen wenselijk en noodzakelijk is voor effectief beleid. In werkelijkheid kunnen multi-level arrangementen ook leiden tot beleidsfragmentatie, traagheid of machtsconflicten (Jordan, 2001; Bache & Flinders, 2004).

Om deze redenen wordt Multi Level Governance in dit onderzoek niet benaderd als een allesomvattend verklaringsmodel, maar als een analytisch kader met een heldere focus: het biedt structuur om bestuurlijke gelaagdheid, informatiecirculatie en beleidsdoorwerking te analyseren. De drie dimensies van Piattoni worden hierbij ingezet als instrumenten om respectievelijk:

- de **institutionele rolverdeling** (*polity*),
- de **beleidsvertaling en samenwerking** (*policy*), en
- de **percepties, belangen en mobilisatie van actoren** (*politics*)

in kaart te brengen.

Andere theoretische benaderingen die ook relevant zouden kunnen zijn, zoals *boundary work* (Cash et al., 2003; Guston, 2001) of *policy learning*-theorieën (Sabatier & Jenkins-Smith, 1993; Sabel & Zeitlin, 2008), worden in dit onderzoek bewust buiten beschouwing gelaten. Dit is een afgewogen keuze om de theoretische focus consistent en afgebakend te houden, en om verwatering van het analytisch raamwerk te voorkomen.

Samenvattend fungeert Multi Level Governance in deze studie als een doelgerichte analytische lens. Niet als verklaring voor beleidsuitkomsten, maar als structuur om inzicht te krijgen in de manier waarop informatie en verantwoordelijkheid zich verplaatsen binnen een gelaagd beleidsveld. De inzichten die daaruit voortkomen dragen bij aan een kritischere reflectie op de toepassingsmogelijkheden en beperkingen van Multi Level Governance, én aan een concreet beleidsvraagstuk: hoe kan de vertaling van nationale drinkwaterrichtlijnen naar regionale en lokale uitvoering worden verbeterd?

2.3 Conceptueel model

Het onderstaande conceptueel model is een visuele vertaling van de hoofdvraag en deelvragen van dit onderzoek, en is gebaseerd op de Multi-Level Governance theorie zoals uitgewerkt door Hooghe en Marks (2001) en Piattoni (2009). In dit model is Multi Level Governance niet alleen een structuur van lagen, maar vooral een dynamisch systeem waarin actoren, informatie en belangen tussen bestuursniveaus circuleren.

Polity: het institutionele veld

De buitenste laag van het model stelt de **polity-dimensie** voor. Deze dimensie betreft de institutionele context waarbinnen alle andere processen plaatsvinden: de verdeling van bevoegdheden, formele rolverdeling en wederzijdse afhankelijkheden tussen bestuurslagen. In het model is polity weergegeven als het kader dat de gehele verticale structuur omvat.

Policy & Politics: informatie en invloed tussen lagen

Binnen de laag van polity worden vier bestuursniveaus onderscheiden: het nationale, provinciale, gemeentelijke en operationele niveau. Tussen elk van deze lagen vinden dynamische interacties plaats, waarin zowel beleidsinformatie als belangen, percepties en strategische keuzes circuleren. Deze interacties worden in het model aangeduid met de termen **Policy & Politics**.

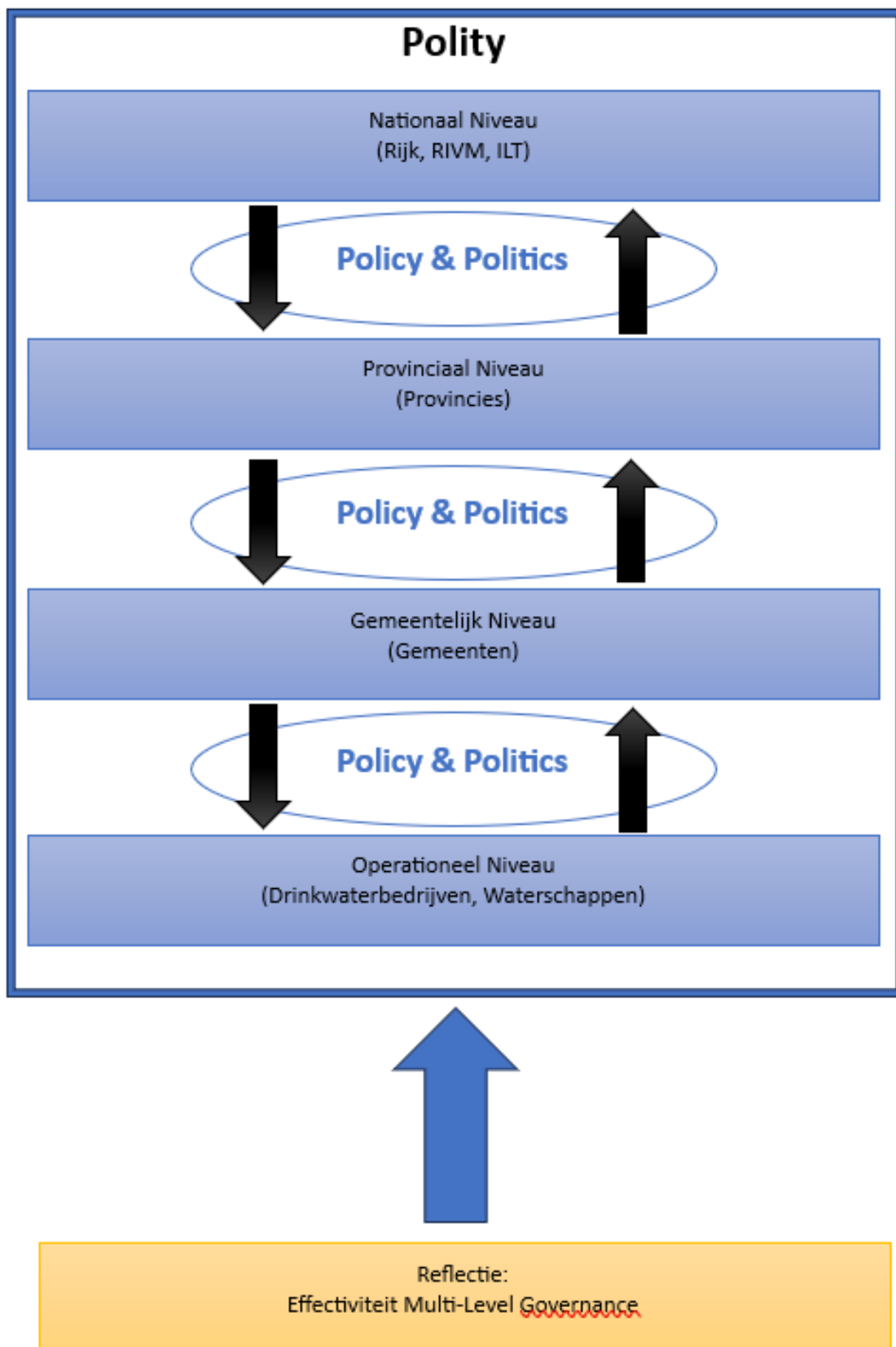
- **Policy** verwijst hierbij naar de circulatie van beleidsinformatie, richtlijnen en strategische doelen (zoals het RIVM-rapport). Het betreft hoe beleid wordt geïnterpreteerd, vertaald en geïmplementeerd door actoren op lagere niveaus.
- **Politics** verwijst naar de dynamiek: hoe actoren op lagere bestuursniveaus (zoals gemeenten en drinkwaterbedrijven) hun belangen vertegenwoordigen, urgentie proberen over te brengen of invloed proberen uit te oefenen op hogere beleidslagen.

Beide processen zijn in het model weergegeven met dubbele pijlen tussen de niveaus, waarmee de voortdurende wederzijdse beïnvloeding tot uiting komt.

Reflectie: evaluatie van Multi Level Governance effectiviteit

Aan de onderzijde van het model bevindt zich een reflectieve component. Op basis van de analyses binnen de drie dimensies wordt gereflecteerd op de effectiviteit van het Multi-Level Governance-systeem binnen het Nederlandse drinkwaterbeleid.

Conceptueel model:

*Figuur 2: Conceptueel model
Eigen ontwerp*

3. Methodologie

3.1 Onderzoeksstrategie

Dit onderzoek heeft als doel te achterhalen hoe de informatie- en communicatiestromen verlopen binnen de multi-level governance van het drinkwaterbeleid in Nederland. De focus ligt niet op één afgebakende geografische casus, maar op de bredere dynamiek van beleidsdoorwerking tussen bestuurslagen. Om dit abstracte governanceproces concreet en empirisch toetsbaar te maken, is gekozen voor een specifieke beleidslijn of keten als onderzoekslijn binnen het nationale drinkwatersysteem. Deze lijn fungeert als analytisch instrument om interacties tussen bestuurslagen inzichtelijk te maken.

De onderzochte lijn loopt van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, via de Provincie Gelderland en Waterschap Rivierenland door naar de regio Nijmegen specifiek de gemeente Nijmegen. Deze lijn omvat een representatieve gelaagdheid binnen het drinkwatersysteem en is gekozen op basis van zowel inhoudelijke relevantie als bestuurlijke complexiteit. Gelderland is qua oppervlakte de grootste provincie van Nederland en kent een diverse ruimtelijke en ecologische context. Daarnaast signaleert het RIVM (van Leerdam et al., 2023) dat in deze provincie sprake is van toenemende druk op drinkwaterreserves en beperkte beleidsruimte. De regio Nijmegen is een uitbreidingsgebied met eigen drinkwaterwinning, waardoor zowel strategische als operationele thema's in de keten terugkomen.

De keuze voor deze empirische lijn past binnen de benadering van een embedded, verklarende casusbenadering, zoals beschreven door Yin (2009). Hij stelt dat embedded single-case designs effectief zijn wanneer binnen één casus meerdere analyse-eenheden worden onderscheiden. Binnen dit onderzoek zijn het de actoren op verschillende bestuurslagen/niveaus. Ook Blatter en Haverland (2012) onderschrijven deze werkwijze als vorm van process tracing: het volgen van een beleidslijn over bestuurslagen om mechanismen van beleidsdoorwerking, interpretatieverschillen of coördinatieproblemen te ontrafelen.

Deze aanpak is geen klassieke territoriale casestudy, maar een functionele benadering binnen een ketenstructuur, zoals ook aanbevolen door Verschuren en Doorewaard (2021). Zij stellen dat het gebruik van voorbeeldlijnen of beleidsketens een effectieve strategie is in netwerkonderzoek, omdat het abstracte theorieën (zoals Multi Level Governance) verbindt met concrete interacties tussen actoren. Dit sluit tevens aan bij Piattoni (2009), die stelt dat empirisch Multi Level Governance-onderzoek zich richt op de analyse van actorconstellaties en beleidsprocessen over meerdere bestuurslagen.

Het onderzoek is daarmee zowel verklarend als analytisch generaliseerbaar: de inzichten die uit deze lijn voortkomen, dienen niet om uitspraken te doen over alle regio's in Nederland, maar wel om theoretisch inzicht te verkrijgen in hoe multi-level governance functioneert binnen het domein van drinkwaterbeleid. Door deze specifieke maar representatieve beleidslijn te volgen, wordt het mogelijk om kernvragen over informatiestromen, beleidsdoorwerking en samenwerking tussen bestuurslagen concreet te onderzoeken.

3.2 Proces van dataverzameling

In dit onderzoek is gekozen voor een aanpak gebaseerd op methodologische triangulatie. De term methodologische triangulatie is hier passend, omdat er bewust twee verschillende kwalitatieve onderzoeksmethoden zijn gecombineerd om het onderzoek vanuit meerdere methodes te benaderen, conform de definitie van triangulatie zoals oorspronkelijk geformuleerd door Denzin (1978) en verder uitgewerkt door Flick (2023) en Patton (2015). Binnen dit onderzoek is er gebruik gemaakt van zowel beleidsdocumentanalyse als semigestructureerd interviews. Het combineren van verschillende twee kwalitatieve methoden vergroot de validiteit, diepgang en geloofwaardigheid van de onderzoeksresultaten doordat bevindingen uit verschillende bronnen elkaar kunnen aanvullen of juist bevragen (Denzin, 1978; Patton, 2015; Flick, 2023).

Documentanalyse is toegepast op beleidsstukken, waaronder bijvoorbeeld het RIVM-rapport *Waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030* (van Leerdam et al., 2023). Hierbij zijn de inzichten verschaft in hoe de problematiek op rijksniveau wordt gekaderd, welke oplossingsrichtingen worden voorgesteld en hoe verantwoordelijkheden formeel zijn verdeeld.

Aanvullend zijn semigestructureerd interviews afgenomen met actoren van vier bestuurslagen die direct betrokken zijn bij het operationele en ruimtelijke aspect van de drinkwatervoorziening: de Provincie Gelderland, Waterschap Rivierenland, de Gemeente Nijmegen en het drinkwaterbedrijf Vitens. Deze interviews zijn gericht op het blootleggen van percepties, beleidspraktijken en informatieverwerking rondom de drinkwaterproblematiek binnen hun bestuurlijke context. Er is bewust niet gekozen om de rijksoverheid (zoals het Ministerie van IenW) te interviewen, omdat het nationale beleid al uitgebreid en publiek beschikbaar is in de vorm van beleidsnota's, rapporten en wet- en regelgeving. Deze documenten bieden voldoende inzicht in de nationale beleidscontext voor de doelen van dit onderzoek.

Door het combineren van deze twee kwalitatieve methoden ontstaat een triangulair perspectief op het onderzoeksobject: formele beleidsintenties kunnen zo worden vergeleken met hoe deze worden geïnterpreteerd en vertaald in de bestuurlijke praktijk. Deze benadering sluit aan bij het oorspronkelijke concept van triangulatie zoals geïntroduceerd door Denzin (1978), en zoals verder uitgewerkt door Flick (2023), Patton (2015) en Bowen (2009). In hun werk wordt triangulatie beschouwd als een manier om de rijkheid van interpretatie te vergroten, methodologische eenzijdigheid te verminderen en de geloofwaardigheid van kwalitatieve bevindingen te versterken.

3.2.1 Analyse van beleidsdocumenten

De documentanalyse in dit onderzoek richt zich niet uitsluitend op één beleidsstuk. Gedurende het onderzoek zijn, naast het RIVM-rapport, aanvullende beleidsdocumenten, rapportages, beleidsnota's en regelgeving geanalyseerd. Voorbeelden hiervan zijn de Beleidsnota Drinkwater 2021–2026, provinciale omgevingsverordeningen en regionale waterprogramma's (Deze stukken staan benoemd in 2.1 (*Grijze Literatuur*)). Daarbij fungeert het RIVM-rapport "Waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030 – knelpunten en oplossingsrichtingen" (van Leerdam et al., 2023) als het primaire referentiedocument. Dit rapport bevat landelijke risicobeoordelingen, beleidsuitgangspunten en oplossingsrichtingen en wordt gezien als een gedeeld beleidsfundament voor actoren op verschillende bestuursniveaus.

De documentanalyse heeft niet plaatsgevonden als een losstaande systematische codering, maar is geïntegreerd in 4. *Resultaten & Analyse*. Beleidsdocumenten worden daar aangehaald en geïnterpreteerd op het moment dat zij relevant zijn.

3.2.2 Semigestructureerd interviews

Ter aanvulling op de documentanalyse zijn semigestructureerd interviews gehouden met sleutelfiguren uit de bestuursketen van provinciaal tot operationeel niveau. De interviewvragen zijn niet expliciet geordend aan de hand van de Multi Level Governance theorie, maar zijn wel indirect gelinkt aan Multi Level Governance principes doordat de deelvragen waarop de interviewvragen gebaseerd zijn gericht zijn op de drie dimensies: Polity, Policy en Politics vanuit de Multi Level Governance (Hooghe & Marks, 2001; Piattoni, 2009).

De interviews zijn afgenomen met medewerkers van vier verschillende actoren:

- Provincie Gelderland
- Gemeente Nijmegen
- Drinkwaterbedrijf Vitens
- Waterschap Rivierenland

Het streven was om per actor meer dan één, en bij voorkeur twee medewerkers te interviewen. Dit met oog op kwaliteit en validiteit. Dit is gelukt; in totaal zijn acht personen geïnterviewd.

Voor de werving van respondenten is gebruik gemaakt van sneeuwbalsteekproef (snowball sampling): na het eerste contact is aan geïnterviewden gevraagd wie volgens hen andere relevante gesprekspartners zijn binnen de andere bestuurslagen. Deze methode is bijzonder geschikt voor onderzoek naar bestuurlijke processen en netwerken, omdat respondenten met inhoudelijke kennis kunnen doorverwijzen naar actoren met specifieke expertises (Noy, 2008).

Alle interviews zijn (na toestemming) opgenomen, getranscribeerd en geanonimiseerd. Respondenten zijn vooraf geïnformeerd over de aard en het doel van het onderzoek (informed consent). De duur van de interviews varieerde tussen de 40 en 85 minuten.

3.3 Analysemethode

De analyse van de onderzoeksdata in dit onderzoek is kwalitatief van aard en richt zich op het inzichtelijk maken van de manier waarop informatie en beleid zich verplaatsen tussen bestuurslagen in het Nederlandse drinkwaterbeleid. Daarbij is gekozen voor een gerichte, vraag gestuurde analysemethode die uitgaat van de vooraf opgestelde deelvragen. In plaats van een geheel open of volledig inductieve benadering, is gewerkt met een deductieve thematische analyse waarbij per deelvraag relevante fragmenten uit de interviewtranscripten zijn geselecteerd, gebundeld en geïnterpreteerd (Fereday & Muir-Cochrane, 2006).

De interviews zijn eerst volledig getranscribeerd en vervolgens geanonimiseerd om de privacy van de respondenten te waarborgen. Om de inhoudelijke relevantie te behouden blijven de functie, instantie en eventuele bestuurslaag wel benoemd. Deze aanpak sluit aan bij ethische richtlijnen voor kwalitatief onderzoek waarbij vertrouwelijkheid en transparantie in balans worden gebracht (Bryman, 2016; Nowell et al., 2017).

Deze benadering kan worden gezien als een structuurgerichte vorm van thematische analyse, waarbij de onderzoeksvragen zelf als analysekaders fungeren (Nowell et al., 2017). Binnen de deelvragen is gezocht naar herhalende patronen, opvallende uitspraken, onderscheidende perspectieven en/of mogelijk tegenstrijdige visies.

Deze aanpak sluit aan bij praktijkgericht beleidsonderzoek waarin de empirische onderbouwing direct gekoppeld is aan concrete onderzoeksvragen en beleidscontext (Vennix, 2019). Daarnaast is dit een gangbare methode binnen evaluatief en beleidsanalytisch kwalitatief onderzoek, waar de nadruk ligt op het beantwoorden van vooraf gestuurde vragen in plaats van het genereren van nieuwe theorie (Bowen, 2009).

De documentanalyse en semigestructureerde interview analyse maken het mogelijk om formeel beleid en informele percepties met elkaar te confronteren. Op deze manier wordt zichtbaar in hoeverre beleid daadwerkelijk wordt geïnterpreteerd, doorgegeven en vertaald tussen bestuurslagen, en waar afstemming plaatsvindt of ontbreekt.

3.4 Ethische overwegingen

Dit onderzoek vraagt om expliciete reflectie op de rol van de onderzoeker, de omgang met respondenten en de wijze waarop kennis wordt geproduceerd en geïnterpreteerd.

Ontologie

Het onderzoek vertrekt vanuit een **kritisch-realistisch perspectief**: de problematiek rond drinkwaterbeschikbaarheid wordt gezien als objectief bestaand, maar beleidsoplossingen en interpretaties ervan zijn context- en belangafhankelijk. Beleidsniveaus leggen andere accenten, waardoor er meerdere geldige perspectieven bestaan.

Epistemologie

De kennisopvatting is **pragmatisch-constructivistisch**: kennis ontstaat via interactie tussen beleid, perceptie en praktijk. Door het combineren van documenten en interviews ontstaat een vollediger beeld. Deze **methodologische triangulatie** versterkt de validiteit via kruisverwijzingen tussen bronnen (Denzin, 1978; Nowell et al., 2017).

Theoretisch perspectief

Het onderzoek is ingebed in de **Multi-Level Governance**-benadering, die beleidsvorming beschouwt als een proces binnen een gelaagd systeem van actoren en bestuursniveaus. Dit kader helpt om verschillen in interpretatie, rolverdeling en afstemming in het drinkwaterbeleid te analyseren (Hooghe & Marks, 2001; Piattoni, 2009).

Onderzoekerspositie en ethiek

Volledige neutraliteit is in kwalitatief onderzoek niet haalbaar, maar dit onderzoek streeft naar transparantie en systematiek. Interviewvragen zijn inhoudelijk verankerd in de hoofd- en deelvragen, met ruimte voor open reflectie. De analyse is thematisch en vraag gestuurd uitgevoerd, waarbij relevante fragmenten uit de interviews systematisch aan de hand van de drie dimensies van Piattoni (2009) zijn gebundeld en geïnterpreteerd. Zo blijft de invloed van de onderzoeker controleerbaar en navolgbaar (Fereday & Muir-Cochrane, 2006).

Vertrouwelijkheid en privacy

Respondenten zijn vooraf geïnformeerd over het doel en de opzet van het onderzoek. Interviews zijn alleen met toestemming opgenomen en vervolgens volledig geanonimiseerd. Identificatie is beperkt tot actor, conform ethische richtlijnen voor sociaalwetenschappelijk onderzoek (Bryman, 2016).

4. Resultaten & Analyse

De organisatie van de drinkwatervoorziening in Nederland kent meerdere bestuurslagen die elk een eigen verantwoordelijkheid dragen. Deze gelaagdheid is het resultaat van decennia aan beleidsontwikkeling, juridische kaders en bestuurlijke herverdeling en is hiermee een duidelijk 'product' van het Nederlandse 'Huis van Thorbecke' en in de basis van het Type I-model (Hooghe & Marks, 2001). De formele inrichting van het systeem is vastgelegd in wet- en regelgeving, zoals de Drinkwaterwet (Drinkwaterwet, 2024) en de Beleidsnota Drinkwater 2021–2026 (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2021a).

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van het onderzoek worden weergegeven op grond van de drie dimensies zoals Piattoni die schetst: polity, policy en politics.

Zoals ook geschetst in hoofdstuk 2.2.3 zijn de resultaten hiermee ook te koppelen aan de deelvragen van dit onderzoek. Bij de uitwerking van de resultaten zal naast de dimensie van Piattoni ook de koppeling naar de deelvragen worden benoemd.

4.1 De Polity-dimensie – Structuur en actoren

De polity-dimensie richt zich op de formele inrichting van het drinkwatersysteem en de verdeling van verantwoordelijkheden over bestuurslagen. Dit sluit aan bij deelvraag 1 ("Welke bestuurslagen en actoren zijn betrokken bij de governance van drinkwater in Nederland?") en deelvraag 2 ("Wat doen deze actoren om de waterbeschikbaarheid te waarborgen?"). Hierin worden de institutionele rolverdelingen, wet- en regelgeving en bevoegdheden geanalyseerd die de formele context van het beleid bepalen.

In dit onderzoek is bekeken in hoeverre de volgende actoren betrokken zijn bij het Nederlandse drinkwater beleid.

- Provincie Gelderland
- Waterschap Rivierenland
- Gemeente Nijmegen
- Drinkwaterbedrijf Vitens

Ministerie van Infrastructuur en Water

Voor dit onderzoek zijn diverse rapporten (grijze literatuur) bestudeerd om beeld te krijgen van de rol en acties van de nationale overheid bij het drinkwaterbeleid.

Het Rijk is systeemverantwoordelijk voor de drinkwatervoorziening in Nederland en in het verlengde hiervan is het Ministerie van IenW verantwoordelijk voor het formuleren van alle nationaal beleid inzake water en drinkwater, stelt wettelijke kaders vast (zoals de Drinkwaterwet en de Omgevingswet). Om invulling te geven aan alle opgaven op het gebied van de drinkwatervoorziening stelt het kabinet elke zes jaar een 'beleidsnota inzake de openbare drinkwatervoorziening' vast.

In de 'Beleidsnota Drinkwater 2021-2026' (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2021a) met als ondertitel 'Samen werken aan een toekomstbestendige staat als hoofddoel van het drinkwaterbeleid' benoemd: voldoende goed drinkwater voor iedereen in Nederland, nu en in de toekomst. Daarbij zijn de volgende subdoelen geformuleerd: er zijn voldoende bronnen van geschikte kwaliteit voor het bereiden van drinkwater, de bereiding en levering van drinkwater

voldoet aan alle wettelijke eisen en is blijvend op orde, de drinkwatersector is goed beveiligd en weerbaar en alle gebruikers gaan bewust om met drinkwater.

Bij het formuleren, rechtvaardigen, evalueren en bijstellen van beleid kan het Ministerie van IenW gebruikmaken van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Het instituut beheert en analyseert gegevens van drinkwaterbedrijven, stelt richtwaarden op en adviseert over kwaliteitsnormen (van Leerdam et al., 2023). Daarnaast ondersteunt het de ILT bij het toezicht op naleving van drinkwaterregelgeving (Drinkwater: Wat Doet het RIVM, 2025).

De Provincie Gelderland

Op grond van de Drinkwaterwet heeft de Provincie Gelderland (samen met drinkwaterbedrijven) een algemene zorgplicht om drinkwaterbronnen en de benodigde infrastructuur te beschermen (Interprovinciaal Overleg et al., 2025) binnen de eigen regio (Provinciale Staten, 2018). In het verlengde van deze taak is zij verantwoordelijk voor een goede bescherming van het grondwater dat wordt gebruikt voor de openbare drinkwatervoorziening (KRW Drinkwater - Regionaal Waterprogramma, z.d.) en zorgt de Provincie Gelderland, samen met de waterschappen en de gemeenten, ervoor dat het water ten minste voldoet aan de normen en signaleringswaarden uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) (Het Europees Parlement en de raad van de Europese Unie, 2000). Hiertoe heeft de Provincie Gelderland regels opgenomen in de Omgevingsverordening Gelderland (Plannenvier Provincie Gelderland, z.d.) die gelden in de grondwaterbeschermingszones en zij stellen ook beschermingszones vast. De provincie is verantwoordelijk voor het aanwijzen van drinkwaterreserveringsgebieden, de vergunningverlening voor grondwateronttrekking en het voeren van regie op regionale samenwerking. De Provincie bepaalt de kaders waarmee en waarbinnen de Waterschappen werken, wijst strategische voorraden aan, overlegt met drinkwaterbedrijven over uitbreidingsbehoeften. De provincie is bovendien vergunningverlener en bepaalt dus mede de marges waarbinnen een drinkwaterbedrijf als Vitens mag opereren.

Uit de interviews is af te leiden dat de provincie Gelderland deze taak serieus neemt en daartoe ook de nodige mankracht hebben.

Provincie_respondent_1 beschrijft hoeveel hydrologen er bij de provincie werkzaam zijn, die samen met Vitens werken aan projecten en verantwoordelijk zijn voor het beschermen van winningen en het monitoren van kwaliteit. Provincie_respondent_2 vult aan dat er zeker 6 collega's een taak hebben inzake drinkwater, maar dat de provincie ook andere taken heeft zoals het schoonhouden van het water (Het Europees Parlement en de raad van de Europese Unie, 2000), daarnaast ook hoogwater en veiligheid als de bescherming van de dijken (Provincie_respondent_1 & Provincie_respondent_2, interview, 02 April 2025).

Gemeente Nijmegen

Gemeenten hebben geen directe invloed op de drinkwaterbeschikbaarheid. Dit blijkt ook uit het interview met de gemeente Nijmegen. "... Ik zou zeggen dat wij ten aanzien van drinkwater geen echte taak hebben. Wel hebben we te maken met het grondwaterbeschermingsgebied waar we een rol hebben om het water daar schoon te houden. Of in ieder geval om het water wat wij de grond in brengen, eventueel te infiltreren en dat moet het grondwater niet slechter maken" (Gemeente_respondent_1, interview, 09 Mei 2025)

De invloed van de gemeente Nijmegen ligt vooral in de ruimtelijke ordening. Zij bepalen waar gebouwd mag worden, leggen groenvoorzieningen aan, en beheren (regen)waterafvoer via

infiltratiegebieden of gescheiden riolering. Gemeenten als Nijmegen integreren waterbeheer in stedelijke planvorming en nemen deel aan lokale adaptatieprojecten. Hoewel hun rol formeel beperkter is dan die van provincies, beïnvloeden zij de beschikbaarheid en kwaliteit van drinkwater indirect maar substantieel (Waterbewust, z.d.; Dijkma & Nationale klimaatadaptatiestrategie, 2016; van Leerdam et al., 2023).

Een gemeente kan via het aandeelhouderschap in een drinkwaterbedrijf invloed uitoefenen op het beleid van een drinkwaterbedrijf. Bijzonder in dit verband is, zoals Vitens_Respondent_1 vertelt, dat de gemeente Nijmegen geen aandeelhouder is van waterbedrijf Vitens (Vitens_Respondent_1, interview, 19 mei 2025; Vitens, 2020).

Drinkwaterbedrijf Vitens

Wij zijn gewend dat drinkwater uit de kraan altijd en overal beschikbaar is, maar dat is niet altijd zo geweest. Aan het einde van de 19e eeuw zijn waterbedrijven opgericht om te zorgen voor hygiënisch drinkwater om ziektes als cholera en tyfus terug te dringen (Geschiedenis van Kraanwater, z.d.).

Zoals is vastgelegd in de Drinkwaterwet, is drinkwater in Nederland een publieke voorziening. Dat betekent dat drinkwaterbedrijven eigendom zijn van de overheid en niet geprivatiseerd mogen worden. Gemeenten en provincies zijn aandeelhouders van drinkwaterbedrijven. Hierdoor is de leveringszekerheid en betrouwbaarheid van drinkwater gewaarborgd en tarieven gereguleerd (Drinkwaterwet, 2024).

In Nederland zijn 10 waterleveranciers actief die ervoor zorgen dat alle inwoners toegang hebben tot veilig en schoon drinkwater.

*Figuur 3 Drinkwaterbedrijven in Nederland
Overgenomen uit Vewin & Nederlandse drinkwaterbedrijven (2023, p. 3)*

De taak van drinkwaterbedrijven is vastgelegd in de Drinkwaterwet. Hierin staat niet alleen dat zij verantwoordelijk zijn voor levering 24/7 van betrouwbaar water, maar ook dat drinkwaterbedrijven verantwoordelijk zijn voor monitoring en analyse van drinkwater en drinkwaterbronnen. Om te kunnen beschikken over waterreserves voor tijden met een hoge vraag zoeken drinkwaterbedrijven nu al naar Aanvullende Strategische Voorraden (ASV's) en nieuwe type bronnen. Deze trajecten zijn vaak complex, kostbaar en tijdrovend (inmiddels tot wel 20-25 jaar (Vitens_respondent_1, interview, 19 mei 2025)). Vandaar ook dat het nog beter beschermen van bestaande drinkwaterbronnen en het verder beperken van drinkwatergebruik belangrijke streefdoelen blijven, zowel op landelijk als regionaal niveau (van Leerdam et al., 2023).

Binnen de Provincie Gelderland zorgt drinkwaterbedrijf Vitens, voor betrouwbaar drinkwater: 24 uur per dag, 365 dagen per jaar. Vitens wint, zuivert en levert jaarlijks meer dan 343 miljard liter drinkwater aan circa 6 miljoen klanten en is hiermee het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland (Vitens, 2024).

Om hun primaire taak (altijd te voorzien in betrouwbaar drinkwater) te kunnen waarborgen maakt Vitens intern gebruik van de zgn. Streefstructuur, een langetermijnvisie en van het zogenoemde Infrastructuurplan.

Drinkwaterbedrijf Vitens heeft net als alle andere drinkwaterbedrijven in Nederland, als belangrijkste taak om te zorgen voor een continu en betrouwbaar aanbod van schoon drinkwater van goede kwaliteit aan de consument. Dit omvat

- het winnen van drinkwater (uit grondwater en/of oppervlaktewater),
- het zuiveren van drinkwater,
- het distribueren van drinkwater via een leidingnet,
- het zorgen voor leveringszekerheid,
- het monitoren en analyseren van de kwaliteit van drinkwater en drinkwaterbronnen,
- het beheren en onderhouden van het leidingnet,
- het geven van voorlichting aan consumenten over verantwoord waterverbruik,
- het bijdragen aan duurzaam (lager) waterverbruik en het verminderen van verlies.

Samen met de Provincie Gelderland werkt Vitens aan het realiseren van alle ambities uit de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland en aan opgaven voor regionaal waterbeheer en grondwaterbeheer (Provinciale Staten, 2018). Zo berekent Vitens samen met de Provincie Gelderland de 1- en 25-jaarsbeschermingszones die in de Gelderse Omgevingsverordening wordt vastgesteld. Ook de regelgeving voor de beschermingsgebieden die in de Omgevingsverordening staat, wordt door Vitens samen met de Provincie Gelderland opgesteld. Vitens werkt daarnaast ook aan toekomstbestendige drinkwatervoorziening in regio's zoals regio Nijmegen (Vitens, z.d.-c; Inspectie Leefomgeving en Transport, 2023; Duurzaam Drinkwaterbedrijf, z.d.).

Waterschap Rivierenland

De waterschappen beheren het regionale watersysteem en zorgen voor voldoende en schoon water in sloten, kanalen, beken en polders. Hun taken omvatten het reguleren van waterstanden, het vasthouden van water bij droogte en het beperken van afvoer bij neerslagpieken. De kwaliteit van oppervlaktewater die gebruikt wordt voor drinkwaterbereiding valt deels onder beheer van

het waterschap en zij onderkent het belang van goede grondwaterkwaliteit. Onder de Omgevingswet krijgt het waterschap een expliciete rol in preventie van verontreiniging. Waterschappen zijn daardoor directe beïnvloeders van de drinkwaterketen en cruciale partners in klimaatadaptieve strategieën (van Leerdam et al., 2023; Unie van Waterschappen, z.d.; Dijkma & Nationale klimaatadaptatiestrategie, 2016). In het Koersplan en routeplan grondwater (Waterschap Rivierenland Algemeen Bestuur, 2023) valt te lezen dat, met de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet per 1 januari 2024, het werkpakket van de waterschappen uitgebreid wordt met nieuwe 'preventieve' taken. Het waterschap dient erop toe te zien dat nieuwe verontreiniging van de grond via infiltratie wordt voorkomen of dat verspreiding van verontreiniging wordt tegengehouden.

Het grondwaterbeheer blijft een gedeelde verantwoordelijkheid van diverse overheden en perceeleigenaren. Het Rijk draagt provincies op drinkwater reserveringsgebieden aan te wijzen vanwege de voorziene toename van het gebruik van drinkwater. De provincies voeren het strategisch grondwaterbeheer, en de waterschappen het operationeel grondwaterbeheer uit. Gemeenten hebben vanuit hun grondwaterzorgplicht de opgave om de openbare ruimte zo in te richten dat geen grondwateronderlast of grondwateroverlast ontstaat. Eigenaren zijn zelf verantwoordelijk om maatregelen te nemen om te hoge of te lage grondwaterstanden in hun perceel of kavel te voorkomen (Waterschap Rivierenland Algemeen Bestuur, 2023, p. 5)

Wat betreft het kwantitatieve vraagstuk hanteert het Waterschap Rivierenland onder andere als uitgangspunten dat nieuwe winningen zo dicht mogelijk bij de vraag moeten worden geplaatst en dat er ruimte moet zijn voor alternatieven zoals oevergrondwater en brondiversificatie om de druk op het grondwatersysteem te spreiden. Daarnaast wil het Waterschap Rivierenland een bijdrage leveren aan kennisontwikkeling. Het investeert in uitbreiding van meetnetten, verbetering van grondwatermodellen, actualisatie van onttrekkingsdata en samenwerking met provincies, gemeenten en drinkwaterbedrijven. Hiermee wil het beter kunnen sturen op cumulatieve effecten van onttrekkingen en gericht maatwerk leveren in gebieden waar de druk het hoogst is (Waterschap Rivierenland Algemeen Bestuur, 2023).

4.2 De Policy-dimensie - Informatiedynamiek

De policy-dimensie onderzoekt hoe beleid feitelijk tot stand komt, hoe samenwerking tussen bestuurslagen verloopt, en hoe informatie uit nationale rapporten zoals dat van het RIVM via overleg, vertaling en coördinatie doorstroomt naar regionaal en lokaal beleid. Dit correspondeert met deelvraag 3 ("Op welke manier werken actoren met elkaar samen, oftewel hoe verlopen informatie- en communicatiestromen?").

Ministerie van Infrastructuur en Water

Naast alle concrete doelen is, richt het nationaal niveau zich op samenwerking. In de 'Beleidsnota Drinkwater 2021-2026' wordt hierover gezegd: "Het realiseren van deze doelen vergt samenwerking tussen het Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en de drinkwaterbedrijven. Ook is afstemming nodig met diverse andere beleidsterreinen en organisaties, onder andere op het gebied van water, energie, klimaat, landbouw, circulariteit, industrie, natuur, cultureel erfgoed en woningbouw....." (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2021a, p. 7).

Om systemisch te sturen op samenwerking en afstemming tussen alle actoren werkt de overheid met een zogenaamd gezamenlijke implementatie- en uitvoeringsagenda. Dit is een levend document waarin het Rijk, in samenwerking met verschillende actoren, te maken keuzes nader uitwerkt om besluitvorming voor te bereiden. De implementatie- en uitvoeringsagenda is ook bedoeld om samen de voortgang van acties en activiteiten die zich richten op de duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening te monitoren (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2021a).

In het besluitvormingstraject voor de lenU-agenda hebben de betrokken partijen afspraken gemaakt over de governance en wordt samengewerkt vanuit een projectstructuur. Onder voorzitterschap van de systeemverantwoordelijke Minister van lenW stemmen de bestuurders van de Waterschappen, Provincies, Gemeenten en Drinkwaterbedrijven in de Stuurgroep Water op bestuurlijk niveau het waterbeleid af en evalueren zij jaarlijks de voortgang van de uitvoering van de lenU-agenda. Daarnaast is er een hoog-ambtelijk Directeurenoverleg met een specifieke focus op drinkwater, een Kernteam Drinkwater en verschillende werkgroepen/projectteams. .

Een voorbeeld van een onderwerp/werkgroep op de lenU-agenda is het oplossen van de financieringsproblematiek in de drinkwatersector, waarbij de verwachting is dat de drinkwaterbedrijven in 2029 60 procent meer te investeren hebben dan tot nu toe, mede als gevolg van klimaatverandering en de hieraan gerelateerde investeringen om perioden van droogte te mitigeren. Uit figuur 4 is af te leiden dat hierbij verschillende actoren worden betrokken.

Beoogd resultaat: Een gedeeld beeld van de aard en omvang van de financieringsproblematiek bij drinkwaterbedrijven en mogelijke oplossingsrichtingen voor zowel de korte als lange termijn.	
Betrokken partijen	Planning
1. Trekker: - lenW 2. Leden begeleidingsgroep: - Vewin - IPO - VNG - VEMW - ILT	Om problemen op de korte termijn op te lossen is een besluit genomen over de hoogte van de WACC voor de komende 3 jaar. Om te komen tot oplossingen voor de lange termijn zijn in 2021 de onderzoeksvragen in kaart gebracht en worden in 2022 onderzoeken uitgevoerd. De uitvoering en begeleiding van deze onderzoeken gebeurt samen met de betrokken partijen. Op basis hiervan kan de minister van lenW medio 2022 een zorgvuldige afweging maken over eventuele aanpassingen van wet- en regelgeving ten aanzien van de WACC.
Status: bestaand traject	

*Figuur 4 Oplossen financieringsproblematiek drinkwatersector
Overgenomen uit Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (2021, p. 25)*

Ondanks de ogenschijnlijk duidelijke beleidslijnen van de nationale overheid is het opvallend dat deze in de interviews zelden worden aangehaald of verwezen. Op mijn vraag aan gemeente of er naast de provincie, Vitens, de waterschappen en de gemeente zelf nog andere bestuurslagen betrokken zijn bij drinkwater is het antwoord: "Veel meer bestuurslagen zijn er ook niet", om haar antwoord een moment later aan te vullen met: "Ik heb nog wel een bestuurslaag: Europa. ..."
(Gemeente_Respondent_2, interview, 09 mei 2025)

Uit dit onderzoek is niet af te leiden of de kennis inzake nationaal overheidsbeleid ontbreekt, of dat het 'gewoon' niet aan de orde is gekomen, maar dit gegeven zou een aanwijzing kunnen zijn

dat de informatiestroom tussen nationaal beleid en overig beleid minder stevig is als wellicht verwacht en gewenst zou zijn.

Provincie Gelderland

De provincies, vertegenwoordigd door het Interprovinciaal Overleg (IPO), en de gezamenlijke waterbedrijven vertegenwoordigd in het Vewin hebben samen met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) in januari 2025, naar aanleiding van het rapport van het RIVM en de daarop volgende kamerbrief van april 2023 waarin de minister van IenW concludeert dat actie nodig is vanwege het verwachte tekort in 2030 van 102 miljoen m³ (= 102 miljard liter) drinkwater, het Actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen 2023-2030 opgesteld. Hierin zijn op regionaal en landelijk niveau acties geformuleerd met als doel om in de verschillende regio's de drinkwaterbeschikbaarheid te waarborgen in de periode tot 2030 (Interprovinciaal Overleg et al., 2025).

Aanvankelijk zag de provincie Gelderland geen nut en noodzaak om mee te werken aan het Actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen 2023-2030. Zij had namelijk al het 'Regionaal waterprogramma 2021-2027 Water stuurt' (Provincie Gelderland, 2021) waarin zij beschrijft hoe zij, in samenwerking met verschillende partners, werkt aan een watersysteem van de toekomst. In het verlengde hiervan was ook al, samen met Vitens, het Regionaal Actieplan beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023 tot 2030 (Vitens & Provincie Gelderland, 2023) gemaakt met een 'Routekaart Adaptieve Strategie Drinkwater' (Routekaart ASD Gld 10 April 2024, 2024) waarin al elf strategische drinkwaterreserveringsgebieden waren aangewezen, goed voor een uitbreiding van 55 miljoen m³ aan potentieel beschikbare voorraad.

Daarnaast zag de provincie vooral het tijdspad dat vanuit de overheid werd opgelegd als een obstakel. Aangezien zij geen mogelijkheid zagen en zien om op deze korte termijn (namelijk vóór 2030) bij te dragen aan oplossingen in de drinkwaterproblematiek.

Provincie_respondent_1 zegt hierover: "En ja, wij – iedereen - waren natuurlijk al druk bezig en wij zeiden ook van ja leuk een landelijk actieprogramma, maar wij zien geen snelle oplossingen. Die zijn er gewoon niet. ... Dat is een beetje de stand van zaken, maar wij hebben gewoon heel snel een rapport in elkaar gedraaid. ... En daar heeft het rijk vervolgens een aantal landelijke dingen bovenop gezet als oplossingsrichtingen" (Provincie_respondent_1, interview, 02 april 2025)

Uiteindelijk was de provincie van mening dat het Actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen 2023-2030 alsnog waarde heeft en dan vooral omdat hiermee urgentie wordt toegeschreven aan het rapport van het RIVM (Provincie_respondent_2, interview, 02 april 2025).

Wat betreft informatiestromen geeft de Provincie Gelderland aan dat er overlegtafels zijn met direct belanghebbenden en overlegtafels op bestuursniveau. En dat daarnaast landelijke thema's ook geagendeerd worden in het Interprovinciaal Overleg (IPO). Dat er, afhankelijk van het project, incidentele overlegtafels zijn, maar ook geplande periodieke overleggen.

"... Ambtelijk en bestuurlijk is daar overleg over met Vitens en de waterschappen en provincie over de strategie die we daarop volgen. En ... het hangt ook van het proces af waar je in zit, want in het proces van het aanwijzen van drinkwaterreserveringsgebieden, daar was het heel uitgebreid. Daar hadden we ook gemeenten aan tafel..." (Provincie_respondent_2, interview, 02 april 2025)

Gemeente Nijmegen

Naast de burgers, aan wie de gemeente in eerste instantie diensten dient te leveren, heeft de gemeente vooral te maken met de provincie die vergunningen aan hen moet afgeven.

Wat betreft de samenwerking met de provincie ervaart de gemeente dit als ingewikkeld.

Alhoewel de hoofddoelstelling wel helder is, is de gemeente niet bekend met de variabelen die mee wegen bij het al dan niet afgeven van een vergunning.

“... De grondwaterkwaliteit mag niet verslechteren en wij moeten aan allerlei voorwaarden voldoen ...” (Gemeente_respondent_1, interview, 09 mei 2025).

“...En waar ze dat aan toetsen, dat is onduidelijk. Dus dat is een beetje een lastige situatie op dit moment” (Gemeente_respondent_2, interview, 09 mei 2025).

De gemeente Nijmegen werkt met de provincie voornamelijk samen via de formele lijn van vergunningsaanvragen. Of en in hoeverre er ook informeel contact is met de provincie is persoonsafhankelijk. “Dat is heel erg afhankelijk van de individuele contacten. Dus er is niet echt iets gestructureerd qua samenwerking. Ik ken een paar mensen en Gemeente_respondent_1 weer anderen. En zo komen we wel ergens binnen bij de provincie” (Gemeente_respondent_2, interview, 09 mei 2025).

De samenwerking van de gemeente Nijmegen met Vitens is vooral projectmatig. “Dat verschilt. ... Maar we hebben natuurlijk ook projecten die we gaan uitvoeren voor een nieuwe winlocatie bijvoorbeeld. En dan hebben we daar een projectgroepoverleg bij, waarbij dus de gemeente(n) waarin dit plaatsvindt, of de natuurorganisaties die daar een terrein hebben liggen, zijn aangesloten” (Vitens_respondent_1, interview, 19 mei 2025).

De gemeente Nijmegen benoemt ook dat ze weinig rechtstreekse samenwerking hebben met Vitens. “Ik kom ze nooit tegen. Ik heb al eens een paar keer contact gehad toen ik met een project bezig was ...” (Gemeente_respondent_1, interview, 09 mei 2025).

Wat betreft de samenwerking met het waterschap geeft de gemeente Nijmegen aan dat zij, met oog op hun eigen werkprocessen, geen directe werkrelatie hebben met het waterschap. In het interview zegt de gemeente over het waterschap:

“Ze zijn misschien wel belanghebbend. ... Als wij op de riolering gaan zitten met al dat water dan kunnen zij daar wel last van krijgen...” (Gemeente_respondent_1, interview, 09 mei 2025).

Drinkwaterbedrijf Vitens

Wat betreft de informatiestromen; Vitens heeft binnen hun organisatie strategische omgevingsmanagers, die participeren in diverse bestuurlijke overleggen, een bijdrage leveren aan het opstellen van kaders en richtlijnen en te maken hebben met veel verschillende actoren. “... Eén stakeholder is de burger. Een andere zijn de gemeenten. Daarnaast het waterschap en de terreinbeherende organisaties (TBO's) zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Geldersch Landschap of landgoedeigenaren. En dan nog de landbouw in zijn diversiteit...” (Vitens_respondent_1, interview, 19 mei 2025).

Intern werkt Vitens met de Streefstructuur en het Infrastructuurplan. “... Dat is een visie op de drinkwaterwinning rondom 2100Daaronder ligt weer een Infrastructuurplan. Dat plan kijkt 10 jaar vooruit, dus tot 2035 en daarin zitten alle investeringen verwerkt ... Ieder jaar wordt dat plan aangepast voor een termijn van 10 jaar...” (Vitens_respondent_1, interview, 19 mei 2025).

Samen met de provincie Gelderland heeft Vitens het ‘Regionaal Actieplan beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023 tot 2030’ opgesteld. Over de samenwerking met de provincie Gelderland zegt Vitens_respondent_1 verder: “En dan hebben we nog samen afspraken over nieuwe winlocaties. En dat heet Adaptieve Strategie Gelderland, met een routekaart die tot 2040 loopt, maar binnenkort uitgebreid wordt naar 2050.” (Vitens_respondent_1, interview, 19 mei 2025).

In het interview met Vitens werd bevestigd dat, gezien de complexe, kostbare en tijdrovende trajecten om nieuwe bronnen en Aanvullende Strategische Voorraden (ASV’s) te vinden, het nóg beter beschermen van bestaande drinkwaterbronnen en het verder beperken van drinkwatergebruik belangrijke streefdoelen blijven, zowel op landelijk als regionaal niveau. Hiermee schaart Vitens zich dus achter het nationaal Actieprogramma Drinkwaterbronnen 2023-2030. Vitens stelt zich daarbij wel de vraag (net als de provincie Gelderland) of het realistisch en haalbaar is om oplossingen sneller voor elkaar te krijgen. “Nou ja, je zag natuurlijk met die nota over de drinkwatervoorziening dat de urgentie om dingen te realiseren heel lastig is. Wij doen er tot 25 jaar over om van idee tot water uit de kraan kunnen komen ...” (Vitens_respondent_1, interview, 19 mei 2025).

In Den Haag en in Brussel wordt Vitens, net als alle andere drinkwaterbedrijven, vertegenwoordigd door Vewin. Vewin is de vereniging van waterbedrijven in Nederland. Dit met als doel gunstige condities tot stand te brengen en te houden voor de continue productie van goed drinkwater.

Waterschap Rivierenland

In het Regionaal Waterprogramma 2021–2027 stelt de provincie Gelderland beleidskaders vast en beschrijft zij hoe zij samen met partners, waaronder het Waterschap Rivierenland, werkt aan een toekomstbestendig watersysteem. Zo zorgt de provincie ervoor dat de inspanningen van waterschappen aansluiten bij provinciale en nationale beleidsdoelen (Provincie Gelderland, 2021) Waterschap Rivierenland heeft binnen deze kaders een eigen koers ontwikkeld: *Koers en routeplan grondwater*, (Waterschap Rivierenland Algemeen Bestuur, 2023) waarin nadrukkelijk ook aandacht is voor drinkwateronttrekkingen.

De koers van het waterschap *Koers en Routeplan Grondwater*, (Waterschap Rivierenland Algemeen Bestuur, 2023) is erop gericht om grondwater duurzaam in balans te houden, met het oog op de toenemende druk door onder meer de stijgende drinkwatervraag. Vanuit deze rol stelt het waterschap dat nieuwe drinkwaterwinnings zoveel mogelijk gestuurd moeten worden naar locaties waar de nadelige effecten op omgeving en andere functies minimaal zijn.

Via de Unie van Waterschappen oefent het Waterschap Rivierenland invloed uit op het landelijke en Europese beleid.

Samenvattend kan gesteld worden dat de overleggen tussen de verschillende bestuurslagen met hun diverse taken en bevoegdheden zowel hiërarchisch, als thematisch, als projectmatig plaatshebben. En hoewel de indeling nationaal – provinciaal – gemeentelijk – leveranciers een duidelijke taakverdeling suggereert, blijken in de praktijk de verantwoordelijkheden diffuus verdeeld over projectgroepen, werkgroepen en diverse bestuurlijke overleggroepen. Een complex

geheel van informatiestromen en gezamenlijke strategieën dat ook vraagt om gezamenlijke focus en onderling vertrouwen.

4.3 de Politics-dimensie – Perceptie en uitdagingen

De politics-dimensie richt zich op de perceptie van urgentie, de positionering van belangen en de strategieën waarmee actoren invloed proberen uit te oefenen. Deze dimensie is gekoppeld aan deelvraag 4 (“In hoeverre zijn actoren op de hoogte van de problematiek en oplossingsrichtingen zoals geschetst in het RIVM-rapport?”) en deelvraag 5 (“Waar zien actoren uitdagingen, lacunes of sterke punten inzake de geschetste drinkwaterproblematiek?”).

Provincie Gelderland

Er kan geconcludeerd worden dat de regionale plannen van de Provincie Gelderland in het verlengde liggen van de nationale plannen en dat de perceptie van de problematiek die speelt rondom drinkwaterbeleid bij de Provincie overeenkomt met die van de nationale overheid en de waterbedrijven. Op één punt leeft er echter enige scepsis bij de provincie. Dat betreft de haalbaarheid van waterbesparing door de kleine huishoudens. De geïnterviewden van de provincie Gelderland zeggen hierover dat de overheid, dus ook de provincie, slechts in beperkte mate invloed heeft op het gedrag van de consumenten en weinig mogelijkheden voor controle heeft op dit gedrag.

“ ... Natuurlijk wordt er heel veel gesproken over andere manieren om het probleem op te lossen ... Drinkwaterbesparing wordt heel vaak genoemd, maar dat is een heel moeilijk onderwerp. ... Hoe stuur je erop? ... ”(Provincie_respondent_2, interview, 02 april 2025).

“ ... Ja, hoe ga je dat kunnen? Daar kunnen wij als provincie ook helemaal niks aan doen”(Provincie_respondent_1, interview, 02 april 2025).

De Provincie Gelderland ervaart de onderlinge samenwerking met verschillende actoren als prettig en goed werkbaar en vindt dat actoren handelen vanuit dezelfde urgentiebeleving en met dezelfde motivatie werken aan het behalen van de gestelde doelen.

Als er al verschillen zijn hebben die te maken met verschil in prioritering of omdat bepaalde oplossingsrichtingen schuren met de taak die een actor heeft. Het kost veel tijd en energie om hierin met elkaar tot de juiste afstemming te komen, aldus de respondenten.

Op de vraag in hoeverre actoren veel verschil in visie of beleid hebben, is het antwoord:

“Nee, maar er zijn, vanuit hun taken, bevoegdheden en rollen, zijn er andere belangen. En kijken ze er dus net wat anders naar” (Provincie_respondent_2, interview, 02 april 2025).

“... Neem bijvoorbeeld een oeverwinning. ... het waterschap zegt dan er mag geen enkel effect optreden aan de dijk ... Dus je moet buiten een bepaalde zone blijven en dan zit je weer heel ver van de rivier. ... Daar heb je dan wel discussie over. ... Willen we nou wel of geen oeverwinning? ... Maar dat kost wel veel tijd” (Provincie_respondent_1, interview, 02 april 2025).

Naast het verschil in mening inzake de oeverwinning noemt de Provincie Gelderland: het winnen van drinkwater buiten de eigen regio of voor andere regio's. Wat betreft de provincie is een landelijk drinkwaternetwerk een optie die het onderzoeken waard is. Dit is echter een oplossingsrichting die Waterschap Rivierenland niet als wenselijk acht.

In het algemeen geeft de provincie aan dat de samenwerking met andere actoren goed verloopt.

“... Op dit moment is denk ik goed zoals we nu hebben.” (Provincie_respondent_2, interview, 02 april 2025).

Gemeente Nijmegen

Uit het interview wordt duidelijk dat de gemeente Nijmegen niet primair bezig is met het vraagstuk drinkwater en de toekomstige drinkwaterproblematiek. De informatie en kennis die zij hierover heeft is gefragmenteerd en vooral op basis van persoonlijke belangstelling.

De gemeente is niet structureel aangesloten op een netwerk of kennisgroep die gericht is op drinkwater. “... Ik zit dan in een bodem netwerk wat ook wel aan grondwater raakt..., er is her en der wel wat informatie te vergaren” (Gemeente_respondent_2, interview, 09 mei 2025).

“... Ik ben wel ooit betrokken geweest bij het aanwijzen van de strategische drinkwatervoorraden in Gelderland. ... Maar daar ... ben ik ook weer bij weggegaan” (Gemeente_respondent_2, interview, 09 mei 2025).

Er komt wel vanuit de waterschappen regelmatig vanuit het STOWA informatie over recente rapporten en onderzoeken. In hoeverre deze gelezen worden is afhankelijk van de persoonlijke belangstelling aldus Gemeente_respondent_1 (Gemeente_respondent_1, interview, 09 mei 2025).

Wat betreft knelpunten of lacunes worden in het algemeen door de gemeente benoemd:

- De beschikbaarheid van personeel (vaste regiedragers) en daaraan gekoppeld de teloorgang van kennis bij vertrek van een collega en
- de traagheid van het vergunningencircuit.

“Wat er bij ons ook speelt is, maar dat is heel jammer, want we hadden Oud-collega X op water. Die is met pensioen gegaan en die is opgevolgd door iemand en die is ziek. Toen hebben we Collega Y gekregen, maar die heeft het super druk, dus het is nu allemaal een beetje verspreid en versplinterd over de organisatie. Wat we allemaal weten” (Gemeente_respondent_2, interview, 09 mei 2025).

“Nu loopt er toevallig een groot afkoppelproject in de Kanunnikenbuurt. Dat is in de voorbereidingsfase waarbij we ernstig tegen de vergunningverlening aanlopen. En hoe dat bij de provincie hebben geregeld, dat is heel vervelend” (Gemeente_respondent_2, interview, 09 mei 2025).

Drinkwaterbedrijf Vitens

Net als de Rijksoverheid benoemt respondent het belang van samenwerking. In het algemeen verloopt de samenwerking met de verschillende actoren goed aldus Vitens_respondent_1. Hij zegt hierover dat samenwerking de sleutel is tot succes (Vitens_respondent_1, interview, 19 mei 2025)

In dit verband geeft respondent aan het te betreuren dat de gemeente Nijmegen, als één van de weinige gemeenten in Nederland, geen aandeelhouder is van drinkwaterbedrijf Vitens. Wat betreft Vitens is dit een punt waarin ze graag verandering zouden zien. “... Dat mag je eventueel ook nog toevoegen in je rapport; dat het zowel voor Vitens als voor Nijmegen wenselijk is dat de gemeente Nijmegen weer aandeelhouder wordt van het nutsbedrijf.” (Vitens_respondent_1, interview, 19 mei 2025).

Daarnaast geeft Vitens_respondent_1 aan dat actoren weliswaar verschillende belangen hebben en het niet altijd met elkaar eens zijn maar dat de watersector best een vredige sector is die redelijk goed op elkaar is ingespeeld. “... Er wordt op zich best wel goed sturing aan gegeven door de rijksoverheid en door de provincie om iedereen goed te laten samenwerken. En ... het zijn ook

allemaal verstandige mensen. Met elkaar komen we er wel....” (Vitens_respondent_1, interview, 19 mei 2025).

Vitens geeft aan zich zorgen te maken of de noodzakelijke versnelling, waar ook de overheid op stuurt, gaat lukken. En daarnaast noemt Vitens als urgente aandachtspunten: de toekomstige financieringsproblematiek van de drinkwaterbedrijven*- ook al staat het zoeken naar oplossingsrichtingen hiervoor benoemd als actiepunt in het nationaal Actieprogramma Drinkwaterbronnen 2023-2030 - , het versnellen van het proces van afgeven van winvergunningen, actiever sturen op waterbesparing en in z'n algemeenheid dat alle actoren een tandje bij moeten schakelen.

(In 2029 verwachten de drinkwaterbedrijven 60 procent meer te investeren dan zij de afgelopen jaren hebben gedaan, mede als gevolg van klimaatverandering en de hieraan gerelateerde investeringen om perioden van droogte te mitigeren.)*

Net als voor veel andere waterbedrijven geldt, wint Vitens van oudsher het drinkwater vanuit grondwater. Uit het interview met Vitens_respondent_1 blijkt dat Vitens trots is op de kwaliteit die zij kunnen leveren, de hoge mate van betrouwbaarheid en de hoge mate van vakmanschap die is opgebouwd in de loop der jaren rondom dit productieproces (Vitens_respondent_1, interview, 19 mei 2025).

Uiteraard zijn dit factoren die gezien moeten worden als belangrijke kritische succesfactoren binnen de drinkwaterverzorging in Nederland, c.q. in Gelderland. Vanuit de overheid ligt er echter de opdracht om ook op zoek te gaan naar alternatieve bronnen van waterwinning hetgeen voor Vitens concreet betekent dat oeverwaterwinning verkend dient te worden.

Vanuit de overtuiging dat het huidige proces al van oudsher de beste resultaten oplevert (en daaraan dus gekoppeld een mindset van 'never change a winning team') is het niet ondenkbaar dat er enige terughoudendheid speelt, of mogelijk zelfs gebrek aan motivatie, om te vernieuwen of te veranderen.

Vitens_respondent_1 vertelt hierover onder andere dat drinkwaterbedrijven van oorsprong gericht zijn op grondwater en dat een wijziging ook bestuurlijk voor nieuwe uitdagingen zorgt en zegt verder "... dat we grondwater gebruikten, dat was niet zonder reden. Het is schoon. Het is dood. Kost weinig energie, geen afvalstoffen en weinig afvalstoffen. Daar staat tegenover, oppervlaktewater kost veel meer energie. Je hebt een afvalstroom extra, de prijs gaat omhoog daardoor en de kans op fouten is groter..." (Vitens_respondent_1, interview, 19 mei 2025).

Gezien de urgentie die blijkt uit de door het RIVM geschetste toekomstige problematiek is het van belang om bij een transitie naar andere productiewijzen van drinkwater, of bij het onderzoek hiernaar, voortvarend te werk te gaan en dus oog te hebben voor eventuele 'remmende overtuigingen'. De vraag die hierbij gesteld kan worden is of het wenselijk is, of noodzakelijk kan zijn om ervaren verandermanagers in te zetten voor het begeleiden van dit veranderproces.

Waterschap Rivierenland

Vanuit hun taak heeft het waterschap Rivierenland te maken met verschillende actoren. In eerste instantie met de Provincie Gelderland deze bepaalt namelijk de kaders waarbinnen het waterschap werkt. De kerntaak van het Waterschap betreft grondwater en in die zin heeft het waterschap geen directie invloed op drinkwaterbeschikbaarheid.

In het Koers en routeplan Grondwater van Waterschap Rivierenland waarnaar respondent 1 van het waterschap in dit kader verwijst, staat hierover dat het waterschap, met betrekking tot drinkwatervraagstukken, haar aandacht vooral richt op en stuurt op de locaties waar onttrekkingen (zullen) plaatsvinden. "Het waterschap wendt zijn invloed aan om de drinkwaterreserveringsgebieden en de nieuwe onttrekkingen voor drinkwater te krijgen op die locaties waar het zo min mogelijk negatieve gevolgen zal hebben" (Waterschap Rivierenland Algemeen Bestuur, 2023, p. 7).

Verder zegt Waterschap_respondent_1 over de taakverdeling met provincies dat Zowel de provincie als het waterschap hebben bevoegdheden op het gebied van grondwater. Grondwateronttrekkingen tot 150.000 kubieke meter per jaar vallen onder de verantwoordelijkheid van het waterschap. Onttrekkingen die boven die grens liggen én betrekking hebben op drinkwater, vallen onder het gezag van de provincie (Waterschap_respondent_1, interview, 24 april 2025).

En verder licht hij toe dat de provincie bij het beoordelen van een vergunningsaanvraag door drinkwaterbedrijven altijd het advies vraagt van het waterschap. Het advies van het waterschap weegt hierbij zwaarder dan een zienswijze. Dit advies is weliswaar niet bindend, maar het vraagt om een gedegen onderbouwing als de provincie hier van zou willen afwijken (Waterschap_respondent_1, interview, 24 april 2025).

Het waterschap onderstreept het belang van samenwerking, maar erkent dat het om een complex speelveld gaat. Naast de samenwerking met de provincie Gelderland worden ook Vitens en de Unie van Waterschappen genoemd als belangrijke partners. Volgens een vertegenwoordiger van het waterschap draagt langdurige samenwerking, waarbij mensen elkaar kennen en makkelijk weten te vinden, sterk bij aan de kwaliteit van die samenwerking.

Een concreet voorbeeld hiervan is het gezamenlijk ontwikkelde grondwatermodel "Moria", dat door Waterschap Rivierenland, Vitens en de provincie Gelderland continu wordt geüpdatet. Vitens gebruikt dit model bij het opstellen van milieueffectrapportages (MER), waardoor de hydrologen van het waterschap snel en efficiënt gegevens kunnen analyseren. Al met al beoordeelt het waterschap de samenwerking met andere partijen als positief.

Het waterschap geeft aan dat zij ruimschoots zijn aangesloten op actuele onderzoeken en beleidsstukken en daarmee dus ook geïnformeerd worden over een rapport zoals dat van Het RIVM inzake drinkwaterproblematiek (Waterschap_respondent_1, interview, 24 april 2025).

Het waterschap geeft aan goed aangesloten te zijn op relevante informatiestromen. Zo nemen medewerkers deel aan themagroepen binnen de Unie van Waterschappen, bijvoorbeeld op het gebied van grondwater. Hoewel deze overleggen zich niet specifiek op drinkwater richten, worden er volop ervaringen en standpunten gedeeld. Intern zijn hydrologen verenigd in een eigen vakgroep, terwijl er ook extern via verschillende overlegstructuren kennis wordt uitgewisseld. Volgens de respondent ontvangt het waterschap rapporten van instanties zoals het RIVM of KWR

via de juiste kanalen — men is geabonneerd op dergelijke publicaties. De echte uitdaging ligt volgens hem echter niet in het verkrijgen van informatie, maar in het verwerken en onthouden ervan (Waterschap_respondent_1, interview, 24 april 2025).

Waterschap_respondent_1 benoemt verder dat het waterschap een eigen kennisinstituut heeft, STOWA, Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer en mocht van daaruit niet voldoende kennis te halen zijn, dat er ook altijd expertise ingehuurd kan worden vanuit een extern adviesbureau (Waterschap_respondent_1, interview, 24 april 2025).

Wat betreft knelpunten en lacunes benoemt het waterschap dat de belangen van partijen verschillend kunnen zijn en dat het waterschap hun eigen taak serieus neemt en dus kritisch is. Bijvoorbeeld; met het oog op de toenemende druk door onder meer de stijgende drinkwatervraag is de koers van het waterschap erop gericht om grondwater duurzaam in balans te houden. Vanuit deze rol heeft het waterschap duidelijke uitgangspunten geformuleerd inzake nieuwe drinkwaterwinningen (zie hoofdstuk 4.1). Deze uitgangspunten kunnen botsen met hetgeen een drinkwaterbedrijf nodig heeft zoals ook te lezen is in het Koers en routeplan grondwater dat al eerder is aangehaald. “Vanuit de urgentie om te voldoen aan de drinkwaterbehoefte wil Vitens de bestaande winlocatie Fikkersdries vanaf 2026 met 6 miljoen m³ per jaar uitbreiden. Deze installatie, waar uit grondwater drinkwater wordt bereid, heeft - met oog op de urgentie van uitbreidingscapaciteit - voor Vitens als grote voordeel dat er aangesloten kan worden op de bestaande infrastructuur voor drinkwater. Punt hierbij is echter dat Fikkersdries in een onlangs aangewezen drinkwaterreserveringsgebied ligt; een punt dat het Waterschap vanuit haar rol en taak dient te bewaken.

Provincie Gelderland, Vitens en Waterschap Rivierenland zijn met elkaar in gesprek óf en zo ja, waar deze uitbreiding gevonden kan worden. Uiteindelijk hebben de provincies het laatste woord als bevoegd gezag voor de grondwateronttrekkingen voor drinkwater.” (Waterschap_respondent_1, interview, 24 april 2025).

Omtrent de samenwerking rondom drinkwater geeft het waterschap in het interview aan dat het zich constructief opstelt en geen blokkades opwerpt tegenover de legitieme vraag naar drinkwater. Tegelijkertijd wordt benadrukt dat men kritisch kijkt naar de locatiekeuze, met name wanneer het gaat om ontwikkelingen in het rivierengebied. Het waterschap wil ongewenste of negatieve effecten voorkomen en geeft daarmee aan niet tegen te zijn, maar wel zorgvuldig te willen afwegen waar en hoe initiatieven plaatsvinden (Waterschap_respondent_1, interview, 24 april 2025).

5. Conclusie

5.1 Conclusie

Dit onderzoek had tot doel om inzicht te verkrijgen in hoe informatie- en communicatiestromen verlopen tussen bestuurslagen en actoren die verantwoording dragen voor het drinkwaterbeleid in Nederland. De aanleiding hiervoor ligt in het toenemende besef dat de beschikbaarheid van schoon drinkwater in Nederland niet langer vanzelfsprekend is. Klimaatverandering, groeiende watervraag, vervuiling en bestuurlijke gelaagdheid zorgen ervoor dat beleid rondom drinkwaterbeschikbaarheid steeds complexer wordt. Effectieve beleidsimplementatie vraagt daarom niet alleen om technische oplossingen, maar ook om heldere afstemming en transparante communicatie tussen actoren op verschillende niveaus.

Om dit inzichtelijk te maken, is in dit onderzoek de centrale vraag gesteld:

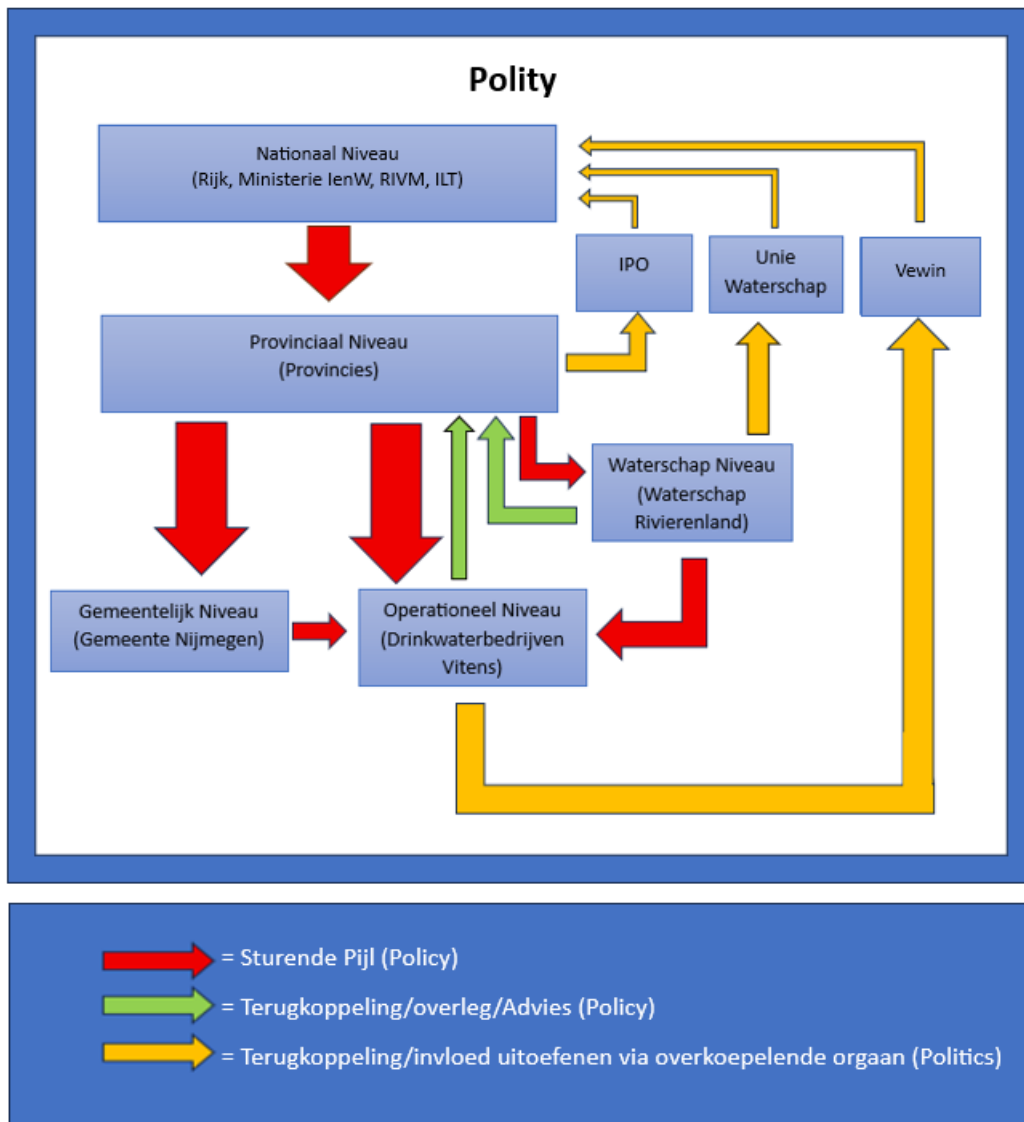
“Hoe verlopen de informatie- en communicatiestromen tussen bestuurslagen en actoren die verantwoording dragen inzake het drinkwaterbeleid in Nederland?”

Deze hoofdvraag is onderzocht aan de hand van een combinatie van documentanalyse en kwalitatieve interviews met actoren op vier bestuursniveaus: nationaal (Rijk/RIVM), provinciaal (Provincie Gelderland), gemeentelijk (Gemeente Nijmegen), en operationeel (Vitens). De Multi-Level Governance-theorie fungeerde als analytisch kader om de interacties en rollen tussen deze niveaus te duiden.

Herziening van het conceptueel model

In eerste instantie werd in het conceptueel model uitgegaan van een hiërarchische structuur waarin informatie top-down (beleidssturing) en bottom-up (terugkoppeling) stroomt, met elk bestuursniveau als afzonderlijke laag. Gaandeweg bleek echter dat deze opdeling te simplistisch is om de feitelijke informatiedynamiek weer te geven.

Op basis van de interviews en documentanalyse is het conceptuele model herzien. In werkelijkheid zijn de informatierelaties minder lineair en hiërarchisch, en veel meer verweven en afhankelijk van contextuele factoren, formele verbondenheid en informele netwerken. Actoren bewegen zich niet strikt binnen ‘hun’ laag, maar opereren in een netwerk waarin relaties, mandaten, geschiedenis (zoals aandeelhouderschap), en wederzijds vertrouwen een grote rol spelen.

Figuur 52 Herzien conceptueel Model
Eigen ontwerp

Deze inzichten hebben geleid tot het herziende conceptueel model hierboven, waarbij de driedeling van Piattoni (2009) *Polity*, *Policy* en *Politics* als leidraad duidelijk en juist terug te zien is.

Binnen de **Polity-dimensie**, die de formele structuur van de governance beschrijft, zijn de rollen van actoren helder gedefinieerd. Het nationale niveau, met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, RIVM en ILT, is verantwoordelijk voor het systeemontwerp en de strategische kaders. Provincies vertalen dit nationale beleid naar concrete ruimtelijke kaders, wijzen drinkwaterreserveringsgebieden aan en verlenen vergunningen. Waterschappen beheren de waterkwaliteit en -kwantiteit in het regionale watersysteem en beïnvloeden daarmee indirect maar fundamenteel de beschikbaarheid van geschikt bronwater. Gemeenten faciliteren vooral via ruimtelijke ordening en infiltratiebeleid, terwijl drinkwaterbedrijven zoals Vitens operationeel verantwoordelijk zijn voor winning, zuivering en distributie van drinkwater. In het herziene model zijn deze rollen visueel weergegeven, waarbij de sturende pijlen (policy) en terugkoppelingen/overleg/advies pijlen (policy) zijn onderscheiden van de politieke beïnvloedingskanalen via koepelorganisaties (politics).

De **Policy-dimensie** laat zien hoe beleid en informatie feitelijk circuleren tussen actoren. Hoewel er formele routes bestaan blijken deze niet voor alle actoren vanzelfsprekend toegankelijk. Uit de interviews komt naar voren dat samenwerking vaak afhankelijk is van bestaande relaties, institutionele nabijheid of historische verbondenheid. Dit kan leiden tot wat in deze studie wordt aangeduid als “*selectieve verbondenheid*”: informatie stroomt niet automatisch naar alle relevante partijen, maar vooral naar actoren die formeel of informeel al onderdeel uitmaken van bestaande beleidsnetwerken. Gemeenten als Nijmegen, die geen aandeelhouder zijn van Vitens, geven aan niet alle informatie en communicatie te ontvangen die relevant is voor hen, wat hun informatiepositie en handelingsruimte aantast. Ook blijkt dat landelijke kennis, zoals die uit het RIVM-rapport, slechts beperkt doordringt tot lokale beleidspraktijk. Hierdoor blijft de praktische toepasbaarheid van nationaal beleid op lokaal niveau vaak moeizaam of zelfs uit.

De **Politics-dimensie** brengt de percepties, belangen en strategieën van actoren in beeld. Hieruit blijkt een gedeeld gevoel van urgentie over de drinkwaterproblematiek: actoren erkennen de groeiende druk op bronnen, vergunningen en infrastructuur. Daarentegen waar Vitens de urgentie vertaalt naar operationele zorg over toekomstige capaciteitsgrenzen, geven gemeenten aan vooral reactief te kunnen opereren op basis van kaders van anderen. Ook blijken prioriteiten soms te schuren, bijvoorbeeld wanneer ecologische belangen botsen met uitbreidingsplannen voor drinkwaterwinning. De invloed van koepelorganisaties zoals Vewin, IPO en de Unie van Waterschappen (weergegeven in het model als oranje pijlen) toont hoe actoren via (politieke) kanalen trachten hun belangen te bundelen en daarmee proberen nationaal beleid te beïnvloeden.

Samenvattend

Als conclusie kan dus gesteld worden dat de informatie- en communicatiestromen binnen het Nederlandse drinkwaterbeleid functioneel zijn, maar vatbaar voor fragmentatie. Multi-Level Governance in deze context is geen strakke verticale structuur, maar een dynamisch netwerk zoals het herziende conceptueel model ook aantoont waarin formele verantwoordelijkheden en informele verbondenheden elkaar beïnvloeden. De effectiviteit van dit systeem staat of valt met transparantie, tijdige afstemming en structurele betrokkenheid van alle relevante partijen.

Met betrekking tot de effectiviteit van Multi-Level Governance (deelvraag 6) laat dit onderzoek zien dat het Nederlandse systeem in de kern werkt, maar dat het sterk afhankelijk is van context en relaties. Wanneer formele structuur ontbreekt of samenwerking berust op toevallige verbindingen, ontstaan hiaten in informatieoverdracht en uitvoering. Dit onderstreept het belang van governance als proces van continue afstemming, waarin niet alleen bevoegdheden, maar ook wederzijds begrip en actieve betrokkenheid bepalend zijn.

Het herziene conceptuele model benadrukt dan ook dat governance niet draait om vastgelegde routes, maar om het onderling organiseren van betrokkenheid. Wie formeel ver weg lijkt, kan in de praktijk cruciaal zijn. Juist daarom is actieve en expliciete informatie-uitwisseling essentieel – niet alleen voor het maken van beleid, maar vooral voor het gezamenlijk realiseren ervan.

5.2 Discussie & Aanbevelingen

Discussie

Dit onderzoek laat zien dat het Nederlandse drinkwatersysteem formeel goed is ingericht, maar dat de vertaling van nationaal beleid naar regionale en lokale niveaus complex blijft. Opvallend is dat het systeem grotendeels functioneert dankzij korte lijntjes, vertrouwen tussen actoren, en bereidheid tot samenwerking. Tegelijkertijd worden er kwetsbaarheden zichtbaar die bij toenemende druk op het systeem, zoals verwacht richting 2030, wél problematisch kunnen worden als er niets verandert.

Een van de discussiepunten die uit het interview met de gemeente Nijmegen naar voren is gekomen is de afhankelijkheid van informele communicatiekanalen. In veel gevallen verloopt informatie-uitwisseling soepel doordat actoren elkaar kennen en snel contact opnemen. Maar dat roept vragen op over robuustheid: wat als betrokken personen wisselen van functie of als de organisatie verandert? Juist bij een vitaal systeem als drinkwater, zou men niet afhankelijk moeten zijn van individueel initiatief of toevallige netwerkverbindingen. Dit geldt temeer in situaties waarin beleidsdocumenten, zoals het RIVM-rapport, niet actief of gestructureerd worden gedeeld met alle relevante partijen. De mogelijkheid dat cruciale informatie zodoende niet bij álle besluitvormers of uitvoerders terechtkomt, is in een complex governance-systeem als dit geen uitzondering, maar een reëel risico.

Ook valt op dat sommige actoren niet wisten welke middelen en beleidsinstrumenten beschikbaar zijn, bijvoorbeeld op het gebied van financiering of data. Dit duidt op gebrekkige beleidsdoorwerking, of in Multi Level Governance termen: een onvoldoende afgestemde verticale coördinatie. Dit hoeft geen gevolg te zijn van onwil of desinteresse, maar is eerder een symptoom van hoe gefragmenteerd en sectoraal beleid en informatie nog altijd zijn georganiseerd.

Wat eveneens zichtbaar wordt, is dat het besef van urgentie niet altijd gelijk verdeeld is over de bestuurslagen en daarbij prioriteiten van andere uitdagingen hier soms in de weg kunnen zitten. Waar landelijke instanties zich bewust tonen van de dreiging van toekomstige drinkwatertekorten, leeft deze urgentie niet overal even sterk op lokaal niveau. Dat komt deels doordat nationale signalen te abstract blijven, of omdat lokale partijen druk zijn met directe operationele uitdagingen.

Tegelijkertijd is het positief dat de betrokken partijen bereid zijn om samen te werken. Vrijwel alle geïnterviewde actoren gaven aan dat men openstaat voor meer afstemming, transparantie en samenwerking. Deze houding is een belangrijke kracht binnen het systeem. Het onderzoek suggereert dan ook niet dat er fundamenteel iets mis is met de governance-structuur zelf, maar eerder dat er verfijning en versterking nodig is in de informatiedynamiek en communicatie-infrastructuur.

Aanbevelingen

Gedurende dit scriptietraject heb ik niet alleen geleerd hoe beleidsstructuren werken, maar vooral hoe belangrijk het is om te begrijpen wat er tussen de regels en overheidslagen door gebeurt. Het onderzoek liet zien dat niet alleen beleid, maar ook de manier waarop informatie stroomt tussen bestuurslagen, van grote invloed is op de effectiviteit van drinkwaterbeleid.

Fricities ontstaan zelden door onwil, maar eerder door onduidelijke rollen, gebrek aan wederzijdse signalering, of simpelweg doordat informatie niet op het juiste moment de juiste plek bereikt.

Tegelijk werd ook duidelijk dat alle betrokken actoren het belang van toekomstige drinkwaterbeschikbaarheid erkennen. Er is dus geen gebrek aan urgentiebesef, maar wel aan afgestemde structuren om dit besef om te zetten in gedeeld handelen. Op basis van de gesprekken, documentanalyse en theoretische inzichten is een reeks aanbevelingen geformuleerd die dit proces kunnen versterken. Ze zijn toegespitst op de bestuurslaag of actor waar de betreffende verantwoordelijkheid of kans ligt, met oog voor de keten als geheel.

Voor beleidsmakers op nationaal niveau (Ministerie IenW, RIVM):

- Structurele terugkoppeling organiseren: Nationaal opgestelde beleidsdocumenten zoals het RIVM-rapport zouden actief en structureel gedeeld moeten worden met provincies, gemeenten en drinkwaterbedrijven, met ruimte voor dialoog. Denk aan een jaarlijks digitaal nationaal-regio overleg of dashboard.
- Eenduidige informatiekanalen ontwikkelen: Richt een centrale online omgeving in waar beleidsinstrumenten, richtlijnen en rapportages actueel en toegankelijk zijn voor alle bestuurslagen.

Voor provincies zoals Gelderland:

- Coördinerende rol versterken: De provincie is bij uitstek geschikt om de verbindende schakel te zijn tussen het Rijk en lokale/operationele partijen. Organiseer structurele overleggen waarin gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven worden bijgepraat over beleidsontwikkelingen.
- Proactief informeren: Wacht niet tot informatie wordt opgevraagd. Bouw aan formats waarmee relevante kennis (zoals over reserveringsgebieden, vergunningstrajecten, monitoringdata) actief wordt gedeeld.

Voor gemeenten zoals Nijmegen:

- Structurele capaciteit en kennisopbouw bij gemeenten
- Drinkwater agenderen binnen ruimtelijke ordening: Zorg dat de link tussen woningbouw en drinkwaterbeschikbaarheid explicieter wordt gemaakt in gemeentelijke plannen en beleid. Werk daarbij samen met provincies en drinkwaterbedrijven.
- Regionale kennisdeling versterken: Deel ervaringen, knelpunten en oplossingen met andere gemeenten in de regio, bijvoorbeeld via een intergemeentelijk waterplatform.
- Aandeelhouderschap: treedt toe als aandeelhouder bij Vitens en vergroot hiermee de invloed op het drinkwaterbeleid en op de eigen informatiepositie.

Voor drinkwaterbedrijven zoals Vitens:

- Meer transparantie richting overheden: Communiceer actief met (alle) gemeenten en provincies over interne strategische plannen en capaciteitsramingen. Zo wordt er tijdiger geanticipeerd op knelpunten.
- Structurele afstemming stimuleren: Drinkwaterbedrijven kunnen initiatiefnemer zijn van een periodiek overleg met betrokken bestuurslagen, bijvoorbeeld over vergunningaanvragen, ruimtelijke knelpunten of bronbescherming.

Voor waterschappen zoals Rivierenland:

- Waterkwaliteit en -kwantiteit verbinden aan drinkwaterdoelen: Breng actief in kaart welke effecten regionale watermaatregelen hebben op drinkwaterreserveringsgebieden. Koppel deze informatie terug naar de drinkwaterbedrijven en provincies.
- Participatie in beleidsdialogen uitbreiden: Zorg dat waterschappen betrokken zijn bij gesprekken over toekomstige bronbescherming en niet enkel als uitvoeringspartij worden gezien.

Voor burgers en maatschappelijke organisaties:

- Toegankelijke communicatie over risico's: De transparantie van informatiestromen mag ook naar buiten gericht zijn. Maak duidelijk wat de uitdagingen zijn in specifieke regio's, wat overheden doen, en waar maatschappelijke input mogelijk is.
- Bewustwording stimuleren: Burgers spelen ook een rol in watergebruik en beleidsdraagvlak. Meer begrip over bestuurlijke processen kan helpen bij het maatschappelijk debat over waterprioritering.

Tot slot

Dit onderzoek onderstreept dat het Nederlandse drinkwatersysteem robuust is, maar dat dit geen reden mag zijn voor bestuurlijke zelfgenoegzaamheid. Juist nu de druk op waterkwaliteit en -beschikbaarheid toeneemt, is het van belang dat informatie niet alleen circuleert, maar ook echt landt op elk niveau van besluitvorming en uitvoering. Het is aan de rijksoverheid om hierin een krachtige rol te pakken en zich te realiseren dat hiervoor de gebruikelijke 'lijnstructuur' niet afdoende is, maar 'de lijn' ondersteund moet worden met expertise vanuit verandermanagement. Heldere communicatie, wederzijdse betrokkenheid, continu leren van praktijkervaringen en het verstaan van de kunst om te veranderen zijn essentieel om te zorgen dat drinkwater — ook in 2030 en daarna — voor iedereen toegankelijk en betrouwbaar blijft.

5.3 Reflectie

In dit onderzoek is gebruikgemaakt van de Multi-Level Governance theorie, met name de driedeling van Piattoni (2009). Deze bood een nuttig kader om de bestuurlijke dynamiek rond drinkwaterbeleid te analyseren. Tegelijk liet de praktijk zien dat formele structuren niet automatisch leiden tot gelijke betrokkenheid van alle relevante actoren. Zo werd zichtbaar dat de Gemeente Nijmegen minder actief werd meegenomen in besluitvorming, ondanks haar belang bij het onderwerp. Dit lijkt samen te hangen met het feit dat zij geen aandeelhouder is van Vitens en formeel geen verantwoordelijkheid draagt voor de drinkwatervoorziening.

Op basis van deze bevindingen introduceert dit onderzoek het begrip *selectieve verbondenheid*. Daarmee wordt bedoeld op een patroon waarbij bepaalde actoren in een governance-netwerk nauwe en actieve samenwerking ervaren vanwege gedeelde verantwoordelijkheden, formele posities of belangen (zoals tussen Vitens en de provincie), terwijl andere – zoals gemeenten – ondanks hun belang minder vanzelfsprekend worden betrokken.

Selectieve verbondenheid kan worden omschreven als:

de situatie waarin betrokkenheid van actoren binnen een multi-level governance-structuur in de praktijk selectief tot stand komt, op basis van institutionele nabijheid en gedeelde belangen, waardoor relevante partijen met meer afstand tot de kern onbedoeld buiten de strategische samenwerking vallen.

De afstand blijkt deels institutioneel: de provincie en Vitens opereren binnen hetzelfde beleidsveld, delen doelen en spreken dezelfde taal. De gemeente daarentegen heeft vooral een indirect belang via haar burgers, maar geen formele rol in de drinkwaterketen. Hierdoor is betrokkenheid minder vanzelfsprekend én minder zichtbaar.

De combinatie van documentanalyse en interviews was cruciaal om dit spanningsveld bloot te leggen. Beleidsstukken suggereren dat samenwerking op papier goed geregeld is, maar uit de interviews blijkt dat deze verbindingen in de praktijk niet altijd actief functioneren. Juist in deze kloof tussen formele structuur en feitelijke samenwerking ontstond het inzicht dat er sprake is van een selectief functionerende verbondenheid – een nuance die in bestaande MLG-literatuur nog weinig aandacht krijgt, maar wel degelijk invloed heeft op de effectiviteit van beleidsdoorwerking.

6. Bronnenlijst

- Bache, I., & Flinders, M. (2004). Multi-level governance and the study of the british State. *Public Policy And Administration*, 19(1), 31–51. <https://doi.org/10.1177/095207670401900103>
- Blatter, J., & Haverland, M. (2012). *Designing case studies: Explanatory approaches in small-N research*. Springer.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal*, 9(2), 27–40. <https://doi.org/10.3316/qrij0902027>
- Bryman, A. (2016). *Social research methods* (5th editie). Oxford university press.
https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=N2zQCgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=bryman+2016&ots=dqMrIXP2wl&sig=J9e0wgPU7KbpFWYD7Sa0_G1TXnU&redir_esc=y#v=onepage&q=bryman%202016&f=false
- Cash, D. W., Clark, W. C., Alcock, F., Dickson, N. M., Eckley, N., Guston, D. H., Jäger, J., & Mitchell, R. B. (2003). Knowledge systems for sustainable development. *Proceedings of the national academy of sciences*, 100(14), 8086–8091. <https://doi.org/10.1073/pnas.1231332100>
- Denzin, N. K. (1978). *The research act: A theoretical introduction to sociological methods*. McGraw-Hill Companies.
- Dijksma, S. & Nationale klimaatadaptatiestrategie. (2016). *Nationale klimaatadaptatiestrategie 2016*. https://klimaatadaptatienederland.nl/publish/pages/120542/nas_rapport_5_2-1-1.pdf
- Drinkwater: Wat doet het RIVM*. (2025, 23 januari). RIVM. Geraadpleegd op 28 februari 2025, van <https://www.rivm.nl/drinkwater/wat-doet-het-rivm-drinkwater>
- Drinkwaterwet*. (2024, 1 januari). wetten.overheid.nl.
<https://wetten.overheid.nl/BWBR0026338/2024-01-01/0>
- Duurzaam drinkwaterbedrijf*. (z.d.). Vitens. <https://www.vitens.nl/Over-Vitens/Elke-druppel-duurzaam/Rubriek-Duurzaam-drinkwaterbedrijf>

- Fereday, J., & Muir-Cochrane, E. (2006). Demonstrating rigor using thematic analysis: A hybrid approach of inductive and deductive coding and theme development. *International journal of qualitative methods*, 5(1), 80–92.
<https://doi.org/10.1177/160940690600500107>
- Flick, U. (2023). *An introduction to qualitative research*. SAGE.
- Geschiedenis van kraanwater*. (z.d.). Feiten over water.
<https://www.feitenoverwater.nl/watersoorten/row-144040/geschiedenis-van-kraanwater/>
- Guston, D. H. (2001). Boundary organizations in environmental policy and science: An introduction. *Science technology & human values*, 26(4), 399–408.
<https://doi.org/10.1177/016224390102600401>
- Hajer, M. (2003). Policy without polity? Policy analysis and the institutional void. *Policy sciences*.
<https://doi.org/10.1023/A:1024834510939>
- Het Europees parlement en de raad van de Europese unie. (2000, 23 oktober). *Richtlijn 2000/60/EG van het Europees parlement en de raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid*.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0060>
- Home - Gelderse gebiedsagenda*. (z.d.).
<https://provincie.gelderland.nl/geldersegebiedsagenda/home>
- Hooghe, L., & Marks, G. (2001). *Multi-level governance and European integration*. ROWMAN & LITTLEFIELD PUBLISHERS, INC. <http://www.rowmanlittlefield.com>
- Hooghe, L., & Marks, G. (2003). Unraveling the central state, but how? Types of multi-level governance. *American Political Science Review*, 97(02).
<https://doi.org/10.1017/s0003055403000649>
- Huitema, D., Mostert, E., Egas, W., Moellenkamp, S., Pahl-Wostl, C., & Yalcin, R. (2009). Adaptive water governance: Assessing the Institutional prescriptions of adaptive (co-)management

- from a governance perspective and defining a research agenda. *Ecology and society*, 14(1). <https://doi.org/10.5751/es-02827-140126>
- Inspectie Leefomgeving en Transport. (2023). Prestatievergelijking drinkwaterbedrijven 2022. In *Prestatievergelijking drinkwaterbedrijven 2022*.
- Interprovinciaal Overleg, Vewin, & Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2025). *Actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023-2030*.
- Jones, E. R., Bierkens, M. F. P., & Van Vliet, M. T. H. (2024). Current and future global water scarcity intensifies when accounting for surface water quality. *Nature climate change*, 14(6), 629–635. <https://doi.org/10.1038/s41558-024-02007-0>
- Jordan, A. (2001). The European Union: an evolving system of multi-level governance . . . or government? *Policy & Politics*, 29(2), 193–208. <https://doi.org/10.1332/0305573012501305>
- Kloosterman, R. A., & Van Der Hoek, J. P. (2020). An integrated system approach to characterise a drinking water infrastructure system. *International journal of critical infrastructures*, 16(1), 1. <https://doi.org/10.1504/ijcis.2020.105403>
- KRW Drinkwater - Regionaal waterprogramma. (z.d.). <https://provincie.gelderland.nl/regionaal-waterprogramma/krw-drinkwater>
- Lammerse, V. (2024, 24 mei). *Nederlandse onderzoekers waarschuwen voor dreigende watercrisis: wereld herbergt minder schoon water dan gedacht*. Scientias.nl. <https://scientias.nl/nederlandse-onderzoekers-waarschuwen-voor-dreigende-watercrisis-wereld-herbergt-minder-schoon-water-dan-gedacht>
- McGinnis, M. D. (1999). *Polycentric governance and development*. <https://doi.org/10.3998/mpub.16052>
- Ministerie Infrastructuur en Waterstaat. (2024). *Nationaal plan van aanpak drinkwaterbesparing* [Report].

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2020). Nationale omgevingsvisie. In *Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), Provincie Gelderland, Provincie Utrecht, Regio Foodvalley, Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, Waterschap Rijn en IJssel, Waterschap Rivierenland, Waterschap Vallei en Veluwe, & Gemeenten: Barneveld, Ede, Nijkerk, Rhenen, Renswoude, Scherpenzeel, Veenendaal en Wageningen Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar. (2022). *Bestuurlijke afspraken verstedelijking regio Arnhem/Nijmegen/Foodvalley*.

Ministerie van Infrastructuur en Milieu. (2021). *Beleidsnota drinkwater* [Report].

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/04/23/bijlage-beleidsnota-drinkwater-2021-2026>

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2021a). Implementatie- en uitvoeringsagenda drinkwater van de beleidsnota drinkwater 2021-2026. In *implementatie- en uitvoeringsagenda drinkwater*. <https://klimaatweb.nl/wp-content/uploads/po-assets/776347.pdf>

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2021b). *Deltaplan zoetwater 2022–2027* [Report].

<https://www.deltaprogramma.nl/binaries/deltacommissaris/documenten/publicaties/2021/09/21/dp2022-d-deltaplan-zoetwater-2022-2027/Deltaplan+Zoetwater+2022-2027.pdf>

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2022). Water en bodem sturend. In *Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat*.

- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2023). *Rapport waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030 - knelpunten en oplossingsrichtingen*.
- Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E., & Moules, N. J. (2017). Thematic analysis. *International journal of qualitative methods*, 16(1). <https://doi.org/10.1177/1609406917733847>
- Noy, C. (2008). Sampling knowledge: The hermeneutics of snowball sampling in qualitative research. *International journal of social research methodology*, 11(4), 327–344. <https://doi.org/10.1080/13645570701401305>
- Ostrom, E. (2011). Background on the institutional analysis and development framework. *Policy studies journal*, 39(1), 7–27. <https://doi.org/10.1111/j.1541-0072.2010.00394.x>
- Ovink, H., Ligtoet, W., De Bruin, S., Meijer, K., & iStockphoto. (2018). De wereldwijde watercrisis is complex, en raakt en verbindt iedereen. *Natuur, wetenschap & techniek*, 4.
- Pahl-Wostl, C. (2009). A conceptual framework for analysing adaptive capacity and multi-level learning processes in resource governance regimes. *Global environmental change*, 19(3), 354–365. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2009.06.001>
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research and evaluation methods: Integrating theory and practice*. SAGE.
- Piattoni, S. (2009). Multi-level Governance: A historical and conceptual analysis. *Journal of european integration*, 31(2), 163–180. <https://doi.org/10.1080/07036330802642755>
- Plannenviewer Provincie Gelderland. (z.d.). <https://gldanders.planoview.nl/planoview/conceptplannen>
- Provinciale Staten. (2018). Gaaf Gelderland. In *omgevingsvisie* (pp. 2–69). https://media.gelderland.nl/Omgevingsvisie_Gaaf_Gelderland_07f3da27da.pdf
- Provincie Gelderland. (z.d.). *Voldoende drinkwater*. Geraadpleegd op 28 februari 2025, van <https://www.gelderland.nl/themas/duurzaamheid/water/voldoende-drinkwater>
- Provincie Gelderland. (2021). *Regionaal waterprogramma*. <https://provincie.gelderland.nl/regionaal-waterprogramma/>

- Roozendaal, T. (2025). *Vitens jaarverslag 2024*. Vitens jaarverslag 2024.
<https://www.vitensjaarverslag.nl/jaarverslag-2024/wie-we-zijn-en-wat-we-doen/ambitie-en-strategie>
- Routekaart ASD Gld 10 april 2024*. (2024).
- Sabartier, P. A., & Jenkins-Smith, H. C. (1993). Policy change and learning : An advocacy coalition approach. In *journal of policy analysis and management* (Nummer 1, pp. 110–121).
- Sabel, C. F., & Zeitlin, J. (2008). Learning from difference: The new architecture of experimentalist governance in the EU. *European law journal*, 14(3), 271–327.
<https://doi.org/10.1111/j.1468-0386.2008.00415.x>
- Scientific Opinion on Dietary Reference Values for water. (2010). *EFSA journal*, 8(3).
<https://doi.org/10.2903/j.efsa.2010.1459>
- Termeer, C. J., Dewulf, A., & Van Lieshout, M. (2010). Disentangling scale approaches in governance research: Comparing monocentric, multilevel, and adaptive governance. *Ecology and society*, 15(4). <https://doi.org/10.5751/es-03798-150429>
- Treib, O., Bähr, H., & Falkner, G. (2007). Modes of governance: towards a conceptual clarification. *Journal of european public policy*, 14(1), 1–20.
<https://doi.org/10.1080/135017606061071406>
- Unie van Waterschappen. (2022, 17 februari). *Oppervlaktewater - Unie van Waterschappen*.
<https://unievandewaterschappen.nl/waterkwaliteit/oppervlaktewater-in-nederland/#:~:text=Drinkwater%20wordt%20door%20de%20drinkwaterbedrijven,de%20verantwoordelijkheid%20van%20de%20provincies.>
- Van den Berg, A., Van Doren, D., Nabielek, P., PBL Planbureau voor de Leefomgeving, WUR, & J. Van den Berg Environmental consultancy. (2023). Interbestuurlijke samenwerking binnen het natuurbeleid. In *Achtergrondrapport voor de derde lerende evaluatie van het natuurpact* (Report PBL-publicatienummer: 5246). PBL Planbureau voor de Leefomgeving.

https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2023-interbestuurlijke-samenwerking-binnen-het-natuurbeleid-5246_0.pdf

Van Leerdam, R. C., RIVM, Rook, J. H., RIVM, Riemer, L., RIVM, Van Der Aa, N. G. F. M., & RIVM. (2023). Waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030 – knelpunten en oplossingsrichtingen. In *RIVM-briefrapport 2023-0005* (pp. 1–130) [Report]. RIVM. <https://doi.org/10.21945/RIVM-2023-0005>

Van Loon, A. (2023, 6 november). *Waar dreigen er tekorten in drinkwater door klimaatverandering?* KlimaatHelpdesk. <https://www.klimaathelpdesk.org/answers/waar-dreigen-er-tekorten-in-drinkwater-door-klimaatverandering>

Vennix, J. A. M. (2019). *Research methodology: An introduction to scientific thinking and practice*. Pearson.

Verenigde Naties. (2015). Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. In *sdgnederland.nl* (A/res/70/1). <https://www.sdgnederland.nl/wp-content/uploads/2016/10/17-Doelstellingen-Om-Onze-Wereld-Te-Transformeren.pdf>

Verschuren, P., & Doorewaard, H. (2021). *Het ontwerpen van een onderzoek* (zesde druk). Bloom.

Vewin & Nederlandse drinkwaterbedrijven. (2023). Staalkaart. In *omgevingsplanstaalkaart*.

Vitens. (z.d.-a). *Heumensoord (Nijmegen) waterwingebied*. <https://www.vitens.nl/Overwater/Natuurlijke-bron/Voor-publiek/Heumensoord>

Vitens. (z.d.-b). *Over Vitens - organisatie*. <https://www.vitens.nl/Over-Vitens/Organisatie#:~:text=Vitens%20is%20het%20grootste%20drinkwaterbedrijf,en%20bedrijven%20in%20vijf%20provincies>.

Vitens. (z.d.-c). *Vitens*. <https://www.vitens.nl/>

Vitens. (2020). *Overzicht publieke aandeelhouders van Vitens per 1 januari 2020*.

Vitens. (2024). *Vitens jaarverslag 2024*. Vitens Jaarverslag 2024. <https://www.vitensjaarverslag.nl/jaarverslag-2024/wie-we-zijn-en-wat-we-doen/ons-profiel>

Vitens & Provincie Gelderland. (2023). *Regionaal actieplan beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023 tot 2030*.

Waterbewust. (z.d.). *Waterbeleid | Waterbewust*. Geraadpleegd op 28 februari 2025, van <http://waterbewust.nl/waterbeleid/>

Waterschap Rivierenland Algemeen Bestuur. (2023). *Koers en routeplan grondwater*.

Yanow, D. (2000). *Conducting interpretive policy analysis*.

<https://doi.org/10.4135/9781412983747>

Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods*. SAGE.

7. Bijlagen

Bijlage 1 InterviewGids:

Geïnterviewde: (organisatie, naam, datum:)

- Start - Bedankt voor uw tijd
- Mijzelf voorstellen, toelichting op mijn studie en dit interview

Ik doe onderzoek naar de drinkwaterbeschikbaarheid in Nederland en de manier waarop verschillende bestuurslagen omgaan met de uitdagingen en oplossingsrichtingen. Ik wil u graag een aantal vragen stellen over hoe u hiermee bezig bent en hoe u erin staat.

Vooraf wil ik u een paar praktische zaken toelichten:

- **Anonimiteit:** Uw deelname aan dit interview is volledig vrijwillig. Uw antwoorden worden vertrouwelijk behandeld. In mijn scriptie worden gegevens geanonimiseerd verwerkt, tenzij u nadrukkelijk toestemming geeft om geciteerd te worden met naam en/of functie.
- **Opname:** Met uw toestemming neem ik het gesprek graag op om het later nauwkeurig te kunnen uitwerken. Deze opname wordt uitsluitend door mij (en mogelijk bij begeleider beluisterd) gebruikt voor analyse en wordt na afronding van het onderzoek verwijderd.
- **Dataverwerking:** De gegevens die ik verzamel, worden opgeslagen op een beveiligde locatie en alleen gebruikt voor mijn bachelorscriptie aan de Radboud Universiteit. Ze worden niet gedeeld met derden.
- Heeft u nog vragen voordat we beginnen?
- En mag ik uw toestemming om dit interview op te nemen?

Thema 1: Structuur en actoren

1. U werkt bij en bent bezig met Kunt u mij hier meer over vertellen?
2. Wat zijn uw primaire taken met betrekking tot drinkwaterbeheer of -problematiek?
3. Welke bestuurslagen en actoren zijn volgens u betrokken bij het drinkwaterbeleid in Nederland?
4. Wat doen deze actoren concreet om de drinkwaterbeschikbaarheid te waarborgen?
5. Welke rol speelt uw organisatie hierin?
6. Zijn er andere actoren die volgens u ook betrokken hadden moeten worden? Waarom waren zij dat (nog) niet?

Thema 2: Informatiedynamiek

7. Hoe verloopt de informatie-uitwisseling tussen uw organisatie en andere bestuursniveaus (nationaal, provinciaal, gemeentelijk, operationeel)?
8. Hoe wordt deze informatie gedeeld? (Bijvoorbeeld via meetings, mailverkeer, rapporten, platforms, etc.)
9. Zijn er duidelijke afspraken of structuren voor deze informatie-uitwisseling?
10. Verloopt deze communicatie vlot of zijn er hierin knelpunten?

Thema 3: Kennis en perceptie

11. Hoe blijft u op de hoogte van actuele ontwikkelingen binnen de drinkwaterproblematiek?
12. Welke informatie- of kennisbronnen gebruikt u hiervoor? Waarom specifiek deze?
13. In hoeverre komt de informatiebehoefte van uw organisatie overeen met die van andere bestuurslagen?
14. Bent u bekend met het RIVM-rapport '*Waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030*'?
15. In hoeverre herkent u zich in de daarin geschetste knelpunten en oplossingsrichtingen? (Bijvoorbeeld: toenemende vraag, operationele reserves, vergunningen, etc.)

Thema 4: Lacunes en sterke punten

16. Waar ervaart u sterke punten in de informatievoorziening tussen bestuurslagen?
17. En waar ziet u juist lacunes of knelpunten?
18. Wat zijn volgens u de oorzaken van deze lacunes of juist van de goede samenwerking? (Bijvoorbeeld verschil in prioriteit, capaciteit, organisatiecultuur)
19. Zijn er bepaalde momenten of fases in het beleidsproces waarin deze lacunes meer zichtbaar worden?

Thema 5: Reflectie op governance

20. In hoeverre vindt u dat de samenwerking tussen bestuurslagen effectief is bij het waarborgen van de drinkwaterbeschikbaarheid?
21. Wat zegt de kwaliteit van de informatiestromen volgens u over de effectiviteit van het multi-level governance systeem in Nederland?
22. Ziet u verbeterpunten in deze samenwerking of governance-structuur?

Even rustig alle vragen doorkijken en controleren of ik alles heb!!!

Afronding - dank

Dat waren mijn vragen voor vandaag. Heel hartelijk dank voor uw tijd en openheid – ik waardeer het enorm dat u de moeite heeft genomen om uw kennis en ervaring met mij te delen.

Voordat we afronden, heb ik nog een paar kleine dingen die ik u graag wil vragen:

- **Vervolg vragen:** Mocht ik tijdens de analyse van de interviews nog aanvullende vragen hebben of iets willen verduidelijken, zou ik u dan op een later moment nog mogen benaderen?
- **(Optioneel) Netwerk:** Zou u wellicht iemand kennen binnen uw eigen organisatie of binnen een andere bestuurslaag (bijvoorbeeld provincie, gemeente of drinkwaterbedrijf) die ook relevante kennis heeft over dit onderwerp en die mogelijk open zou staan voor een interview?